МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

Кіиранди 11 ОКТЯБРЬ 1959 шу № 82 (2394) Мах 20 пен.

Колхозникаш, колхозницаш, юрташкара механизатораш! ДикагІа пайда эца дикача техникаш, лаьттанца а хьайбай боахамашка а деча халача балхашта шерагІа комплексни механизаци е!

(ССКП ЦК ТІАХЬЕХАМАШ ТІАРА).

Масса долча цІагІа— газеташ журналаш

Советски Союзе Іаьдала, мехка, мехкарча дерригача руцкъай, кхы мел долча хІаман дай болхлойн беррига къахьегамхойн ба. Цудухьа царна шоай коммунистически парте хьалхленца леладеш дола чура а арара а политически, боахамеи, культураи гІулакхаш дика довза а деза, хІаьта уж гІулакхаш толамца кхоачашдара партена мамогга новкъостал де а деза.

Мехка чура а арара а гІулакаш дика довзаш воаца саг — баьде саг ва. Цунна ховргдац мехка а шийна а пайданеи зулмеи дола гІулакхаш къоастаде а, пайдана дараш тоадеши лакхдеши, зуламе дараш дІадоахаши дІаваха а. Из тайпа баьде саг атта ва чурча аararча а моастагІашта тувлаве а харцахьарча новкъа ваккха а.

Вай мехка баьде нах ца хилийта, беррига а къахьегамхой мехка чурча а арарча а гІулакхех дІакхетабе, адамаш иразе дахаргдола коммунистически общество хьальяра къахьегамхошта хьалхашка латтача декхарех уж дІакхетабе Іалаьмате дунха балхаш ду коммунистически партеи советски Іаьдалои.

Цу балхашта юкъе докхха дакъа лоацаш да газеташ журналаш. Газеташ журналаш хІара денна дешаш вола саг мехка чурчеи араччеи гІулакхех дика кхеташ а, коммунистически общество хьальяра де дезача балхех дика ка йоалаш а, заманца гІа боаккхаш ваха ховш а вола визза советски саг хургва. Цудухьа беррига а вай мехкара къахьегамхой декхарийла ба газеташ журналаш язде а хІара денна уж деша а.

ХІанз вай ерригача Советски Союза а Нохч-ГІалгІай АССР-а а городашкеи юрташкеи хьатІадоагІача 1960-ча шера газеташ журналаш язде болабеннаб. Из Іалаьмате бокхха лоархІам бола болх, беррига низ тІа а бахийта толамца чакхбакхха беза ерригача лакхерча а лохерча а партийни организацеша, хІана аьлча, газеташ журналаш къахьегамхошта коммунистически кхетам луш, уж партена гонахьа кхотабеш, боахам тоабеш, культура лакхъеш бола беррига болх вІашагІболлаш а из дІахьош а бола бокхха низ ба.

Газетийн журналийн лоархІам къаьстта чІоагІа айбеннаб тахан адамийн историе тІа ца хиннача тайпара сиха докхийн толамаш а доахаш, ворхІ шерара план кхоачаш а еш, коммунистически общесто хьалъе вай мохк болабеннача хана.

Газеташцареи журналашцареи къахьегамхой безам а боахами культуреи тоаяларца лакхлуш боагІа. Из гуш да лохерча цифрай хьисап дича. Паччахьа хана цкъа арадоала деррига а газеташ 3 миллион экземпляр хиннадале, хІанз Советски Союзе арадувлараш 90 миллион экземпляр да. ДІадахача 1958-ча шера денз хьа Советски Союзе арадувла доладеннад 2 миллион экземпляр тираж а йолаш 107 керда журнал. ССКП XXI съездо яьча решенех газеташ журналаш арадувлилга кхы а дукхха а чІоагІагІа лакхлургда. ВорхІ шерара план чакхйоалача хана арадувлаш дола газеташ хІанзчул цаІи ахи дукхагІа хургда.

Газеташ журналаш яздара болх чакхбакхкача хана, парте райкомаша а горкомаша а чІоагІа уйла е еза цу балха юкъе, дІаяхача хана хинна гІалаташ уях шера хургдоацаш.

ДІадахача шера шоай балха вІалла а ца эшаш дола дукхха а газеташ журналаш яздеш дукха ахча доадаьд цхьайолча предприятешеи учрежденешеи. Масала, Грознерча мехкдаьттах тайп-тайпара продукташ йоахача заводо 15—17 эзар сомах газеташ журналаш яздаьд, царца дукха вІалла а цу завода балхаца гІулакх доацаш дола газеташ журналаш а долаш .Цу тайпара паччахьалкхен ахча харцахьа ахийта моттигаш вай республике кхы а я.

Цул совгІа, цу тайпара яздаь газеташ журналаш вІашагІтеха дІа а ца дехкаш, наха шо-шоашта чукхихьад. ХІаьта цхьаболча предприятийн учрежденийн кулгалхоша паччахьалкхен чотах яздаь газеташ журналаш шоай квартирийн адресах дІа а яздаь, шоашта чукхихьад.

Цхьаболча районий, предприятей, совхозий, колхозий кулгалхоша шоа йоай газеташ тІа болх ханнахьа чакхбакхха, тІаийцаь социалистически декхараш толамца кхоачашде, балха юкъера кхоачамбоацараш дІадаха, балха къахьегамхой оарцагІа баха фу де деза яхаш статьяш а язъеш, царца къахьегамхошта хьаькъал а кхетам а луш шоашта хьалхашка латта декхараш ханнахьа кхоачашдаьд.

Шоллагіа болча районий кулгалхоша кхетадац мел низ а лоархІам а болаш да газеташ цар беш бола болхи. Цу шоллагІабарех ба парте Наьсарен райкома а райисполкома а кулгалхой. Цар уях шера де дезачох нах дІакхетабеш цхьаккха а статья язьяьц шоай района газета тІа, цунга хьежжа во лел цу районера нонагІа дола балхаш а.

Соахна даьча тохкамаша а къахьегамхоша ухийтача лоткъамаша а хойт газеташ журналаш яздаьча нахага уж ханнахьа дІакхоачаш ца хилар, цхьаболча яздархой газеташ журналаш совхозий конторашка, колхозий правленешка, юрта советашка дІалелаш яхаш, почтови отделене болхлоша Іо а дехкаш довш хилар, почтови отделене болхлоша газеташ журналаш нахага яздаитара а дохкара а болх эсала лелабеш хилар.

Іарте райкомаш а горкомаш а декхарийла я укх шера газеташ журналаш яздара балха юкъера уж соахка хинна шедола гІалат дІадаккха.

Іарте райкомашеи, горкомашеи, первични организацешеи газеташ, журналаш яздара балха юкъе озаеза, дикагІа, хьинар долашагІа, наха сийн юхьи ергйолаш бола коммунисташ, комсомольцаш, советски а профсоюзни а активисташ. Из болх дикагІа кхоачашбе царна а почтови отделеней болхлошта а юкъе социалистически яхь оттае еза.

Газеташ журналаш яздайта нах шоаш хьабахнарга ца а хьежаш, лакхе бийца активисташ бахийта беза масса а йолча колхозашка, совхозашка, цар отделенешка бахийта ца Іеш, бригадашка, звеношка, доахан, жа доажадеш бола Іуй болча. Масса а долча цІагІа хилда газеташ журналаш яха парте тІахьехам кхоачашбеш бе беза из кхы мел дола балхаш докхийча толамашца чакхдахара Іалаьмате бокхха лоархІам бола болх.

Комсомольцаш хьалха латт

Дикача хьокхамашца ССКП ЦК Пленума накъа баха лаьрхІад Первомайски леспромхоза комсомольцаша.

ХІара денна дукхагІа эш вай республика хьун материалаш. Из тамаш а яц, хІана аьлча республике хьалъеш латт Іалаьмате дукха гІишлош.

Октябра 42 шу дизара сийна ССКП ЦК тІахьехамаш дег тІара мога а деш шерра социалистически яхь а йоаржаяь комсомолкаш М. Рябкои, С. Виноградован, подручнеш Жувайкенаи, Алейникованаи, Белыхеи, хІара денна норма 150 процентал кІезигагІа кхоачаш ца е аьнна дош а денна къахьегаш ба.

Царел тІехьа бусаш бац шофер И. Бакуменкои, автослесарь А. Цуканови, токарь А. Мельникови а. Цар а лаьрхІад дика болх а беш, къахьегама овсарле лакхъе.

А. ГЛАЗОВ.

Кхоалагіча космически ракета лелам

ТАСС-а беча хоамах кхоалагІа советски космически ракета шийна хьожабаьча новкъа йода. 7-ча октябре 20 сахьат даьннача хана Бетта гона тІех а яьнна, Бетта а Лаьттана а гаьна йоалаш латт из. Цу 7-ча октябре 20 сахьат даьннача хана Бетта 126 эзари Лаьттана 417 эзари километр гаьна хиннай ракета.

8-ча октябре 20 сахьат даьннача хана 235 эзар километр Беттаи 448 эзар километр Лаьттанеи гаьна хиннай из.

9-ча октябре 20 сахьат даьннача хана Лаьттана 466 эзар километр гаьна хиннай ракета.

Лаьттана ше эггара гаьнагІа хургйолча 470 эзар километрга а кхаьча, цигара Лаьттангахьа юхайоленнай ракета 10-ча октябре. 18-ча октябре 20 сахьат даьлча Лаьттана 40 эзар километр мара йоацаш юха юхе йоагІаргья ракета.

Ракета тІа латта аппарати машини бокъонца болх беш а ше хьоча наькъахи Іилманна эшача балхаи хоам беш а я.

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА СИЙНА

Нохч-ГІалгІай республикерча къахьегамхоша хьинарийца хьаллоац ССКП ЦК тІахьехамаш

ДикагІа болча оалхазараш леладерий республикански совещане хиннараша Нохч-ГІалгІай АССР берригача оалхазараш леладерашка, юрта боахама специалисташка, оалхазарий боахама болхлошка даь

КХАЙКАРАЛ

Хьамсара новкъостий!

Къахьегама а политически а хьинар чІоагІа айденна накъа бода вай мохк ССКП ЦК аргІанарча Пленума. Къахьегама керда толамаш даьха из ди доаггІача тайпара сийленца дездара духьа промышленни предприятешка, колхозашка, совхозашка тІатІа шерагІа яржаш латт социалистически яхь. Городашкарча а юрташкарча а къахьегамхой цу халкъа юкъарча болам тІа дегаш ураувттадеш да укх тІехьарча хана хинна сийлахь-доккхий хІамаш: дика камаьхал а йоалаш чакхъьянна новкъоста Н. С. Хрущева США яь хинна машареи доттагІалени визит, советски Іилманнеи техниканеи карагІдаьннараш.

Дега тоам хулаш да, советски мехка боахам дегІабоалабара гІулакха дакъа лоацаш вай республикерча колхозашеи совхозашеи 18,3 миллион фуъ гулдаьд, фийг бола ялаташ дІадувча лаьттах хІара 100 гектара лаьрхІа 7,5 эзар фуъ, е соахка гулдаь хиннарел 22 процент дукхагІа.

Укх шера колхозашкеи совхозашкеи хьалкхее тІаийца оалхазарий кІоригаш біаьрччача 1957-ча шера хиннарел 1,2 миллион дукхагІа я. ДукхагІа йолча колхозашкеи совхозашкеи дика кийчо яьй хьатІадоагІача шера оалхазарий боахам сихха дегІабоалабара мел эшача гІулакхий.

Тхоашта хьалхашка латтар мел боккха лоархІами бехктокхами болаш декхар да кхета а даь, йолаш йолча тороний хьисап а даь, оаха, совещане хиннараша, дувцилга йоаццаш кхоачашдергда 1959-ча шера тІаийца социалистически декхараш, хІаьта иштта оахаш дер дара, республике дикагІа болча оалхазараш леладераша даьр дара оаха тІахьех беррига оалхазараш леладераш, тІахьех укх шера дІабахача барх! бетта хІара яхкаш йолча котамгара 112 фуъ гулдаь йолча, Каргалински района Фрунзе цІерахча колхозерча Николаева Марияс даьр, цу юкъа хІара котамгара 151 фуъ гулдаьча Ермоловски оалхазарий совхозерча Олюнина Нинас даьр, 144 фуъ гулдаьча Богуслова Полинас даьр, цу совхозерча 137 фуъ гулдаьча Плис Вераси 150 фуъ гулдаьча Батаева Комсеи даьр дара. Шелковской района Ленина цІерахча колхозерча Красноженова Нинас хІара яхкаш йолча котамгара 139 фуъ гулдаьд, «Лермонтовский» совхозерча Цугаева Любова шийга доал де аьнна дІаеннача 13,8 эзар кІоригах ца йойташ 96 процент хьалкхеяьй, Сунженски района Ленина цІерахча колхозерча Капитурова Раисас хІара яхкаш йолча котамгара 113 фуъ гулдаьд, Наурски района Ленина цІерахча колхозерча Гладких Аннас кхее аьнна шийга дІаеннача 8,5 эзар боабашкий кІоригех 85 процент ца йойташ хьалкхеяьй.

Оалхазарий боахам дегІабоалабара дика хьокхамаш дахара данза даргдоацаш гІулакх да массе а тайпа оалхазараш ца дойташ хьалкхедар. ДукхагІа йоакхо еш хулга, къаьстта дукхагІа йоакхо кІоригаш ца йойтара а еш, из боахам тесса лелабарца лира къовсам лоаттабелга, оалхазаратта деш дола гІулакх, уж кхоабилга, леладелга хаьдда тоаделга.

Къаьстта дукхагІа йоакхое еза оалхазарий боахам дегІабоалабара даьккъе тІаийца декхараш кхоачашдара керттера а хоадам беш а долча гІулакха — нана-оалхазараш дукхагІа хилийтара, оалхазаратта шортта а тІп-тайпара а даа хІама хилийтара, укх гарггарча деношка оалхазараш Іангара дахара кийчо яра.

Шу йистедала дукха ха йисаяц, цхьабакъда тІаийца социалистически декхараш кхоачашдара даьккъе динза хІамаш дукха да, цудухьа оалхазарий боахамашкарча болхлоша шоай кертера уйла тІаяхийта еза котамаша ду фуаш дебадара, оалхазараш дорстадара, фуаши оалхазарий дулхи паччахьалкхенга дохкара даьккъе тІалатта декхараш кхоачашдара.

Оаха тІехьех беррига оалхазараш леладераш, юрта боахама специалисташ, оалхазарий боахамашкара беррига болхлой шоай низи хьинари кхо ца деш хилара, ССКП ЦК хургйолча Пленума сийленца накъа дахара кхы а шерагІа социалистически яхь йоаржаяра.

Шоай гІулакха говзанчаша даьр дара тІа а кхувш, беррига боахам а тоабергба вай, тІехьа дуса доакъош а дикагІчарна тІакхедергда вай, ворхІ шера плано белгалдаьхача доазонашка дІакхачара тІехьа къовсам лоаттабергба вай. Воай хьамсарча республика боахам кхы а чІоагІагІа тоабара тІехьа лоаттабеча къовсама юстара латташ, цу къовсаме дакъа ца лоацаш цхьаь-цаІ саг хила йиш яц. Вайх хІаране ши-шийга хьаденнача даькъа тІа дика къахьегарга хьежжа хургда 1959-ча шера — семилетка хьалхарча шера декхараш кхоачашдар.

Производство шозза а кхозза а совъяккхара шозза а кхоза а лакхъе еза къахьегама овсарле.

Оаха тІахьех кулг ІІашка ца дуллаш ший низ дІа ма кхоачча дика къахьегаш хилара, ССКП XXI-ча исторически съездо воашта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашделга Іалашдара.

Тхо, совещане хиннараш, чІоагІа тийша да, оалхазарий боахамера беррига болхлой, юрта боахама специалисташ, республика юрташкара, станицешкара беррига къахьегамхой хьайбай продукташ йоахилга сихха лакхдарои уж паччахьалкхенга йохкараи тІехьа лелаеча социалистически яхьа юкъе гІоргхиларах а ССКП ЦК аргІанарча Пленума сийленца накъа гІоргхиларах а.

Къахьегамхошта дика совгІат

Литейно - механически завода директора Юзбашева Александра кабинетачу хьачуваьлар партийни организаце секретарь нов. Иванов.

— Александр Григорьевич,—аьлар цо. Вай е лаьрхІача лабораторе заведующи вахийта мегаргволаш дика болхло кораваьв сона. Целовальникова Нина Иванова яхаш я из. Технолог-химика говзал я цун.

Нов. Юзбашев раьза хилар. ТІакхха цар дийцар лабораторн вІашагІйолларах.

— Из гІулакх сихагІа дІачаккдакхха деза вай, — аьлар директора. Аз «Красный молот» яхача заводаца дийцад вайна цар цхьайола оатхалаш ергйолаш. Лаборатори вІашагІйоллара гІулакх Целовальниковага хІанзехьа дІадала деза.

Биъ бутт хьалхагІа дар из. ХІанз литейно-механически заводе шоай лаборатори я. Боккха пайда боал цунах завода. Литейни процесса тІахьожам беча лабораторера болхлоша чІоагІа новкъостал ду халача балхашта автоматизаци а еш къахьегама овсарле лакхъяра. Завода коллективо укх семилетка хьалхарча шера тІаийца дукхха социалистически декхараш да. Царна юкъе ба цхьа соцам: аьшка маьнгеш деш йолча цехе хьаеллийла никель даьккхача санна бос бола маьнгеш арахеца отдел. Цу тайпара маьнгеш деш йиъ завод мара яц вай мехка—Москве, Ленинграде, Пятигорске, Орджоникидзе.

Дукха ха йоаццаш из опыт Іомае Орджоникидзе бахар лабораторе заведующи Целовальниковаи слесарь-механик Лысакови. Дика Іомадир цар из гІулакх. Эггара халагІа дар заводе из болх дІаболабе. МалагІча бесса вІаштІехьабаккха беза из?

Лабораторера болхлой уйлаш е баьлар цу гІулакха. Целовальниковас кулгал а деш къахьийгар. Дукха ха ялалехьа цар вІаштІехьадаьлар ший тайпара раствор кийчъелга. Дукхазза хьежаб уж из мегаргйолаш йий. Раствор дикеи, чІоагІеи йолга гучадаьннад. Из кийчъе хала а дац, хІаьта кийчъю материал дарегІа а я: фенол, столярни клей, сернокисли олово, иштта кхы а. Цу тайпара материалаш шортта я заводе. ХІаьта, уж маьнгеш кийчде а да дукха хала. Хьалха тайп-тайпара басар хьекхаш хинна аьшка маьнге оатхалаш геттара къагталца цІенъю. Цул тІехьагІа гашени известаца царех йоалла хьаьнал дІайоакх. ТІакхха уж Іочуйохк сернокисли электролита яхача маркхалчу. Цита пишкача металл дІоахлу. Цул тІехьагІа маьнге оатхалаш шелъю. Шозлагіа уж маркхалга ехкача царна оттадаь сурт хьатІадоал. ТІакхха маьнгена эшаш дола басар хьокх. Цу тайппара хьабаь маьнги хул никель даьккхача санна хоза бос болаш. ХІаьта, никель даьккхарел хьаде дукхха аттагІа да уж. цудухьа маьха дарегІа а да. Царна тІахьекха раствор геттара чІоагІа да мел хІама кхетарах талха ца талхаш. Цул совгІа дом тІабиллача уж маьнгеш дила йиш я сапаца. Бос къаьге мара кхы басар телха хІама хилац царна. Лабораторе болхлоша белгалдаьккхад цу растворацца кхы а тайп-тайпара хІамаш кийчъе мегарг хилар.

ХІанз завода болхлой цу тайпара маьнгеш дергдола цех хьалъяь бала боахк. Сушильни шкаф хьалъяри цхьадола лоадам боаца балхашн мара дисадац цар. Укх деношка завода коллектив геттара чІоагІа къахьегаш я, шерра социалистически яхь а йоаржаяь. Сийлахь-боккхача Октябра 42 дузача дийнахьа керда аьшка маьнгеш арахеца цех йистеяккха лерхІ цо.

А. АРГАНОВ.

Октябра сийна

ССКП Центральни Комитета тІахьехамашеи «Горскнефть» НПУ нефтяникийн коллективо даьча кхайкаралои дог айдарца Сийлахь-йоккха Социалистически революци яьнна 42 шу далара дикача хьокхамашца накъа баха шерра социалистически яхь йоаржаяьй «Малгобекнефть» НПУ 1-ча промысла болхлой коллективо.

Цу коллективо декхар тІаийцад из цІей тІакхоачача дийнахьа промысла план кхоачашъе а планал совгІа 40 эзареи 3 біаьи тонн «Іаьржа дошув» даккха, хІаьта шера йола план ноябрь бетта кхоачаш а еш укх шера планал совгІа 40 эзареи 6 біаьи тонн мехкдаьтта даккха а.

ХІанз ерригa бригадаш цІейна хьалхарча вахте этта къахьегаш я. Эггара хьалха я царех мастера н. Лозадзе Христофора кулгалдеш йола бригада.

В. СМИРНОВ.

Кхайкарал хьаллаьцад

Укх деношка «Горскнефть» яхача управлене нефтяникийн даьк кхайкаралои дог айдарца Сийлахь-йоккха Социалистически революци яьнна 42 шу далара дикача хьокхамашца накъа баха шерра социалистически яхь йоаржаяьй «Малгобекнефть» НПУ 1-ча промысла болхлой коллективо.

Цу коллективо декхар тІаийцад из цІей тІакхоачача дийнахьа промысла план кхоачашъе а планал совгІа 40 эзареи 3 біаьи тонн «Іаьржа дошув» даккха, хІаьта шера йола план ноябрь бетта кхоачаш а еш укх шера планал совгІа 40 эзареи 6 біаьи тонн мехкдаьтта даккха а.

ХІанз ерригa бригадаш цІейна хьалхарча вахте этта къахьегаш я. Эггара хьалха я царех мастера н. Лозадзе Христофора кулгалдеш йола бригада.

В. СМИРНОВ.

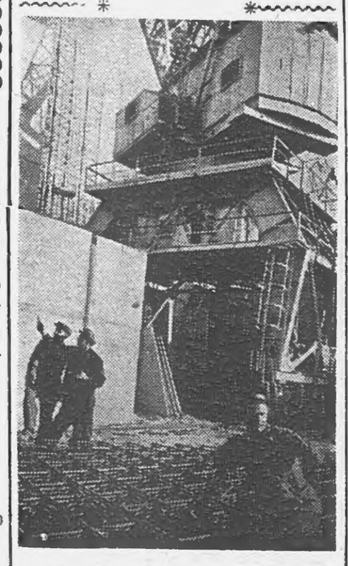

ДНЕПРОПЕТРОВСКИ ОБЛАСТЬ. ЛаьрхІа хиннача ханал цхьа шу хьалха Днепродзержински ГЭС йизза болх бе йолаялийта аьнна дош деннад строителаша. Дукха ба шоай балха нормаш тІехкхоачашъеш гидростроителаш.

Сурта тІа: металлоконструкцей монтаж.

Г. Пазенко сурт.
Ч. ОСТАШЕВСКИЙ.

Ставропольски газ кхаьчай!

Кхы цхьаькха а балха толам баькхаб — йилла яьннай низ бола газопровод Ставрополь — Грозни. Нохч-ГІалгІайчен халкъа боахам дегІабоалабара доккха маІан а долаш, ворхІ шера планаца де лаьрхІача балхех дукха лоархІам болаш гІишло я из.

Ставропольски газ Грозне кхаьчай. Маьха дарегІа, дукха йІовхал луш а дола доагам хургда республика центрерча энергетически, машиностроительни, кхыча предприятешка. Партеи правительствои тІадилла дежкар дика ка а йоалаш кхоачашдаьд строителашеи монтажникашеи.

— «Сварвонтаж», «Мосгазпровод», «Союзпромеханизаци» яхача трестий ах эзар саг волча коллективо, — йоах магистральни газопроводай Грозненски управлене начальник волча И. П. Каплина, — 416 километр дІоахал долаш йола газопровод йилла яьккхай 180 дийнахьа — юхьанца планаца лаьрхІа хинначчул 1,5-зза сихагІа. Цу Іалаьмате боккхача балха тІа башха дика хьокхам ба из.

Ставропольски газ йоаллача моттигера Грозне кхаччалца болча новкъа 60-нел тІех Іаламан духьаленаш яха йийзар — довкъаш, аьлеш, Кавказа масса хиш, лоамаш, автомобилаш лелаш дола наькъаш, машиннаькъаш. Йоккхий халонаш хилар газопровод Тирка дукъах тІехйоаккхача хана. ЧІоагІа хьекхача босенех хьалтІа а дувлаш, ІокІал а дувлаш, кхера бохабеш сангар а йоаккхаш бе бийзар цига из болх. Цхьабакъда, Даьхенна хьалхашка шоашта тІалатта бехктокхам дика кхета а беш, мелла халонаш духьал яьлча а тІехьашка а ца боалаш, тІагІертта шоай декхар кхоачаш деш хилар строителаши монтажникашеи.

ТІалатта декхар сихха кхоачашдара производства командираш, кхетам болаш, болх дика бовзаш, организаторски хьисап долаш хила безар. Ставрополь — Москва яха газопровод а, мехка кхыча районашкара газопроводаш а йохкача хана зе деннар, Іомадаьр теркал а деш лелабир цар шоай болх. Творчески инициативеи хьисапи долаш къахьегар болхлоша, инженераша, техникаша, прорабаша. ЙІійхача хана а, шийлача хана а. йоачаш йолча деношка а цІаккха кІаьд ца луш балхаш деш хилар уж.

Невынномысские Грозненеи хьалъяь йистейолаш латт газ дІа-са ехкаргйола станцеш. Цига дІаоттаю эггара дикагІа йола оборудованин контрольно - измерительни аппаратуреи. Газах нийса пайда эцар духьа а, магистралерча объекташка хьожаш хилара а кхоъ аварийно - ремонтни моттиг йиллай. Цу моттигашка хьалъяьй мастерскеш, гІулакха а складашта а эшаш дола цІенош, хьалдеш латт цига балха хургболча наха чубаха цІенош.

Индустриальни методашца хьалъяьй газопровод. Паччахьалжхено шортта техника еннай строительствана: экскаватораш, трубаш Іочуехкаш йола машинаш, очистительнии изоляционнии машинаш, лоала а деш аьшк хотташ йола аппараташ. Из техника бахьан долаш, дукха къахьегам эшаш долча дерригача балхашта механизаци яьяр.

Газопровод юллача метте белгалбаьннаб дукха болхлойн специалисташ. Хьокхаме дика къахьегаш хилар производства толашагІа бола сварщикаш Эдуард Христофорович Баудер, Герасим Иванович Корж, Иван Николаевич Пехтерев. Сварка балхаш Іалаьмате дика леладора цар.

Ший ханнахьа, тІехьа ца йоалийташ трубаш кийчйора Иван Ефремович Романов керте латтача слесарий бригадо. Хьокхаме балхаш деш хилар экскаваторщик Юрий Николаевич Бойцман, бульдозерист Виктор Тимофеевич Наливайко. Уж тІабаьгІача машинаша цхьаккха ала хІама доацаш дика дора балхаш, из бахьан долаш мелла хала моттигаш нийсъелча а тІехкхоачашйора сменах йола зазданеш. Сварщикаша, слесараша, трактористаша «тай мо» йІаьх а яь трубаш Іоехкачул тІехьагІа сихлора изолировщикийн болх. Талха ца талхаш трубопроводо дукхха а хана болх белга дукхагІа долча хьале царех тийша да. Из дика кхетадеш ба Михаил Степанович Некрасовеи Михаил Николаевич Селюковеи бригадашкара нах. Шоашта тІабилла болх сиха а дика а кхоачашбора изолировщикаша Анна Егоровна Сизовас, Иван Петровича Мясищева, машиниста Николай Александровича Переварюха. Дикача дас санна, воай даьймехка хьаьча техникаш пайда а эцаш, хІама мукх ца юийташ йола материалаш тІахьерчайора цар трубашта.

Трубашта тІахьекха Іаьржа кІув бокъабенначчул тІехьагІа балхах чуувра трубаш сангарча Іочуехкаш йола низ бола машинаш. Уж машинаш лелаеш бар дикагІа бола машинисташ Василий Андреевич Хоменко, Измаил Гусейнович Алиев. Болх сихбеннача хана, кІаьдвалар фуд ца ховш, дика балхаш дора цар, саббарах лораеш турбаш сантарча Іочуухийташ Іо а ехкаш. ХІаьта хьатара бос бола Алиев ший доттагІий хьалхьебеш хулаг:

— Сухалбе, сухалбе, кІантий: грозненцаш ставропольски газага хьежаш ба.

ЧІоагІа барт тайна къахьегаш хилар «Мосгазпровод» яхача треста барХІагІча гІишлонийн управленера ена, начальник Василий Филиппович Немошкалов керте латта механизаторий колонна. Техника Іалаьмате дика лелаеш а, мелла хала ха оттарах заданеш кхоачашъеш а бар уж.

Строительнии монтажнии балхаш саццанза дІадахьара газопровод юллаш бола никъ дика кийчбе безар, техника тІаозара дукхагІа аьттув бола моттигаш лаха а лохаш. Из болх дика чакхбаькхар магистральни газопроводай хІанзарча управлене инженер-строитель волча Дидигов Берсанкъий Залимхана. Дика хІама лагадохаш хьисап долаш из хилара шоай болх лаьрхІача ханал хьалха а боахаш, сихха дІахо ухар газопровод юллаш строителаш.

Газопровод юллача метте хьинарийца, шоай низ кхо ца беш къахьегаш хилар грозненцаш: каменщик Елизавета Максимовна Образцова, слесараш Николай Андреевич Бутанови Михаил Антонович Слесареви, лаьттанцара балхаш деш вола Иван Никифорович Фролов, иштта кхыбараш а.

Ишта а вешта, газопровод сихха йилла яккхара дукха къахьийгар строителийн монтажникийн ерригача коллективо.

ХІанз укх сахьате газопровод йилла моттиг тоІаеш, шаьръеш латт. Укх деношка из болх йисте а баргба, Ставрополь—Грозни яха газопровод болх бе а йолалургья.

ТІахьехамаша дог айду

ЧІоагІа дог айдаларца тІаийцар Старопромысловски районерча кирпишки завода болхлоша укх деношка Сийлахь - йоккха Октябрьски Социалистически революци яьнна 42 шу дизара цІейна дог аггІача тайпара накъа дахара ССКП ЦК даь тІахьехамаш. ХІанз ерригача бригадашка, сменашка, уж тІахьехамаш дувцаш, Октябра 42 шу дизара сийна керда социалистически декхараш тІаийдеш я завода болхлой коллективаш.

Къаьстта терко тІаяхийта ба болхлой, гІишлош хьалъеча материалий промышленноста болхлошта доагІаш долча, гІишлош хьалъю материалаш арахецилга лакхде, уж дикагІа хилийта, продукцега дІабода мах лохбе яхаш долча тІахьехамашта.

Цу тІахьехамашца дувзаденна хьалхашка этта керда декхараш кхоачашдара дика къахьега йолаеннай механик-коммунист нов. Гуров керте латта ремонтникий бригада. Цига эргаяьккха тоа яь, болх бе йолаялийтай пресс, хІаьта кирпишк хьаеш йола агрегаташ тоаяьй. Керда редукторни передачаш оттаеш латт заводе. Цу балха белгалбаьнна дика къахьегаш ба нн. П. Павлов, А. Мараховский, иштта кхыбараш а. Сменни заданеш тІехкхоачашъю цар.

Сийлахь-боккхача Октябра цІейна кердача къахьегама толамашца накъа ІІоргья завода коллектив.

А. ТИЩЕНКО.

Пропагандистий курсаш

Укх денношка шоай болх йистебаькхар ССКП обкоме вIашагIъехка хиннача 10 дийнахьа лаьрхIача республикански пропагандистий курсаша. Цига дешаш хилар юрташкара 200 совгIа пропагандист. Царна йийшар ССКП XXI-ча съезде дийца хиннача практически теоретически актуальни дешаех йола лекцеш. Масала, царна йийшар шерра коммунизм хьалъеш латтача хана парте хьалхле лелаяра болх лакхбалараxи, социализмагара коммунизмага довлача ханарча закономерностехи, иштта кхыйола а лекцеш.

ЧIоагIа теркам тIабахийта ладийгIар пропагандисташа Нохч-ГIалгIай областной партийни организаце историех лаьца хиннача укх тайпарча лекцешка: революци хилалехьа йолча хана Къилбаседа Кавказерча большевистски организацеша лелабаьча балха обзор. Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хулача хана большевистски организацеша баьча балхах а, Нохч-ГIалгIайчен партийни организаце социалистически экономика хьалъе къовсам лелабеш баьча балхах а иштта кхыйола а обзораш.

Курсашка ладувгIаш бар ССКП историе семинарийн кружокийн, конкретни экономикан, философеи, атеизма кружокийн пропагандисташ, хIаьта иштта политшколай пропагандисташ а.

ЧIоагIа безам тIабаха ладийгIар курсашка хиннараша пропагандистски балха методикаx лаьца йийшача лекцешка. ССКП истори хьеха дезаш болча пропагандисташта «Советски Союза Коммунистически парте историе» кердача учебника обзор йир, хIаьта берригача пропагандисташца керда дешара планаши программаши йийца а йийца чIоагIийр.

Курсашка ладувгIаш хиннарашта ССКП обкома секретараша нн. А. С. Трофимовеи, Ш. С. Сагаевеи дийцар хIанз республика партийни организацена хьалхашка латтача декхарех, хIаьта пропагандисташа тийнача дуккача хаттарашта жопаш а тийлар.

Курсашка дешаш хиннарашта «Шаги семилетки», «Пролог», «Ленин в 1918 году» иштта кхыдола а кинофильмаш хьекхар.

Н. ОСИПЕНКО.

Агитаторий школа

«Красный молот» яхача заводе вIашагIъеллай агитаторий школа. Цига Iомабе лаьрхIаб практически балхах дика кхетаргбола, завода семилетка декхараш кхоачашдара завода коллектив оарцагIъяккха могаргдола агитатораш.

Школа программах 16 заняти я е езаш, хIара бетта шишша заняти а еш. Агитатораша ладувгIаргда: «ХIанзарча хьалах идеологически балха дешаши декхараш», «Технически прогресс — семилетка декхараш кхоачашдара дIоагIа да», «Коммунизма материально - технически база вIашагIйолла комплексни механизацеи автоматизацеи лоархIам», «Агитатора мотт», «В. И. Ленин политически агитацех», иштта кхыйолча а лекцешка.

Школе ладувгIаш бараша агитационни балха опыт дIа-юха эцар духьа крекинг-заводе экскурси ергья. 2 семинар ергья цар цехашка беча практически балха дешаех лаьца.

Школе занятешка ладувгIаш берригаш а 38 саг ва. Уж ба производстве хьалха латта, цехашка дика сий деш бола болхлой. Царех ба № 2 йолча цеха мастер М. Борзилов, № 5 йолча цеха котельщик А. Филоменко, № 3 йолча цеха контролер Р. Топорков, № 4 йолча цеха инженер-технолог И. Волов, иштта кхыбараш а.

Школе эггара хьалха, 7-ча октябре хиннача заняте программаши планаши яйзачул тIехьагIа агитатораша ладийгIар завода политпросвещене кабинета заведующе нов. В. П. Пискунова йийшача «ХIанзарча хьалах идеологически балха дешаши декхараш» яхача лекцега. Лекци йийша яьлча дукха хаттараш а тийлар лекторга.

И. МАЙОРОВ,
агитаторий школа заведующи.

Керда декхараш тIаийцад завода коллективо

«Горскнефта» нефтяникий патриотически болам хьал а лаьца ССКП ЦК-а хургйолча Пленума сийна керда балха толамаш дахар духьа социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш я укх тIехьарча хана Грознерча пиво доаккхача завода коллектив.

Производственни план массаз а тIехкхоачашъеш, арахецаш йола продукци йоврцеи из телхаярцеи къовсам лоаттабеш ба грузчик вола нов. Юнусов Гелании, тайп-тайпара балхаш деш йола нов. В. Н. Бублики, иштта дуккха кхыбараши. Цар цIераш вIалла дIайовлац хьокхама доска тIара. Производственни план хIара бетта 120-130 процент кхоачашъю варщица йолча нов. А. М. Кавалера.

— ЛоархIам боллаш арахецача продукце дуккал лакхъергйола нов. В. К. Качалкина енна рационализаторски предложени я укх деношка оаха балха юкъе хьоргйолаш, — йоах завода кертерча инженера нов. Албогачиева.

Завода коллективо иштта дика къахьегаро торо хилийтай сентябрь бетта производственни план 110 процент кхоачашъе, арахецача продукце дикал лакх а еш.

Укх деношка шоай торонашка а хьежа завода болхлошеи инженерно-технически болхлошеи Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 42 шу дизара сийна керда декхараш тIаийцад. Уж да семилетка хьалхарча шера йола паччахьалкхен план ханал хьалха 25-ча декабре кхоачашъе лерхIалга. Из керда декхар кхоачашдеш завода коллективо доагами электроэнергии кхоеш къахьегама овсарле 0,5 процент лакхъергья, арахецача продукцега дIадодар 0,1 процент лохдергда. Цул совгIа Даьхенна чIоагIа лоархIам болаш йола металлолоу гулъяра план ханал хьалха кхоачашъе а лаьрхIад завода коллективо.

Х. ХАСМАГОМЕДОВ.

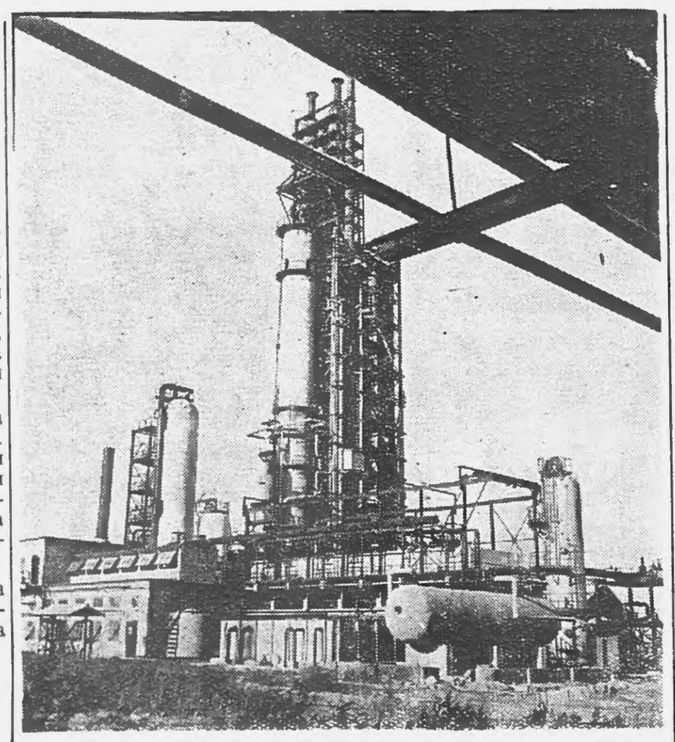

Омскера нефтеперерабатывающи завод — СибарегIен эггара йоккхагIа йолча предприятех я. Шерагара-шерага дукхагIа йоах заводо мехкдаьттах тайп-тайпара продукташ. Предприяти шеръеш латт, чуийнна хьалъеш боахк каталитически крекинга шоллагIа установка.

Сурта тIа: каталитически крекинга болх беш йола установка.
Э. Савина сурт. ТАСС фотохроника.

Депутат харжархошца вIашагIкхетар

Сайрийна ворхI сахьат доалаш латтар. Шоайла чIоаггIа къамаьлаш а деш «КИМ» цIерачча клубе чуухаш бар Старопромысловски районерча Къаьнача поселке баха нах. Шоай наказаш кхоачашдеш депутата баьча балха отчетага ладувIга гулбеннаб уж. Царца ба юртара боккхий нах, пенсионераш, цIенноаной, районерча партийни советскийн организацей кулгалхой.

ЧIоагIа тIоараш тох гулбеннараша Нохч-ГIалгIай Лакхехьарча Совета депутаталла шоаш хержа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель новкъост И. А. Алмазов зала чу хьачуваьлча.

Дувца лаьрхIача керттерча дешаех дола къамаьлаш доладалалехьа Старопромысловски райисполкомо председатела нов. С. Ф. Качаргина дош лу нов. Алмазова.

Нов. Алмазова аьлар, массанена дукха везаш а, дуккача шерашка «Старогрознефта» НПУ промысла заведующи хинна а вола Александр Иванович Плетнев вьа 60 шу даьнна из пенсех водаш хилар а ше къахьегаш мел волча хана коммуниста сий Іо ца дожадеш из лаьтта хилар а бахьан долаш, цун къахьегама сийрда никъ белгал а беш Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо шийн Указах цунна Сийлен грамота еннай, аьнна. Цул тIехьагIа нов. Плетнева грамота дIа а елар нов. Алмазова.

Ше грамота дIаийцачул тIехьагIа даьча лоаццача къамаьлаца, наха сийрда вахар деннача коммунистически партена чIоагIа баркал аьлар нов. Плетнева.

Цул тIехьагIа нов. Алмазова ше депутатал хержача хана денз харжархой наказаш кхоачаш а деш ше баьча балхах лаьца доклад йир. Цо яьча докладах а наха из бакъдеш хиларах а холуш дар шийн харжархоша шийна тIадехка декхараш кхоачашдеш депутата дукха къахьегалгеи, хIаьта цу наказех дукхагIа даранш хIанзалехьа а цо кхоачашдаьлгеи.

Дуккача хана денз маькх йохка тика йоацаш хало озар Къаьнача поселке бахача наха. Маькх эца лаьрхIа городе аха безаш хулар уж дукхагIа йолча хана.

Эггара хьалха харжархоша депутата тIадилла декхар дар, поселке маькх йохка тика хьаелла новкъостал делга.

ХIанз маькх йохка тика я поселке.

Мелача хин гIулакх тоадайта, улицашкара наькъаш тоадайта, поселкера клуб шеръяйта, иштта кхы дола декхараш а кхоачашде вIаштIехьадаьннад нов. Алмазова.

Цхьабакъда, харжархоша тийнача хаттарехи цар даьча къамаьлехи кхетаде хала дацар поселке бахача наьха вахар тоадара цхьадола балхаш даьдале а кхоачаш де дезаш гIулакхаш дукха долга.

Поселке чIоагIа эшаш я дулх дохка тика, во Іалашду хIанз а баха нах газацеи парацеи, поселке хьаелла еза приходни касса, тоаде дезаш да улицашкара наькъаш, къаьста шоай доалахьа цIенош долаш бола нах бахача улицашка а тоадеш.

— Уж да, эггара хьалхарча аргIагIа кхоачашде деза гIулакхаш, — йоах нов. Суховеенко—пенсионера, къаьнача промыслашка вIашагIъеллача общественни дружина командира.

ЧIоагIа баркал аьлар харжархоша шоашца дагавала а ше даьр хьахайта а шоаш болча венача депутата.

ДукхагIа терко е къахьегам лорабара

Юртбоахама балхашка машинаш лелаелга сихха дегIадоагIаш хилари, совхозашкеи колхозашкеи сихха электрификаци еш латташ хилари бахьан долаш къахьегам лорабара а кхерамах лоравалара техника лелаяра а лоархIам лакхбеннаб.

Уж боккха лоархIам бола гIулакхаш кхоачашде декхарийла я къахьегам лоравара комиссеши общественни инспекторашн. Цу комиссешеи инспекторашеи дика болх беча предприятешка нах лозабар а цамогаш хилар а кIезигагIа хул.

№ 6 йолча Шелковской овцеплемсовхозе общественни инспекторал болх беш ва нов. Н. В. Дмитриенко. Къахьегам лорабареи кхерамах лорабара техника лелаяреи балхацара кхоачамбоацараш дIадоахаш хьинаре къахьег цо, уж кхоачамбоацараш дIадахара дешаш каст-каста совхоза кулгалхошца дувц цо. Иштта тIера дIа ца а къовлаш болх беш хинна циркулярни херх, из дIа а къайла саг лозоргвоацаш тоабича мара дIа ца болабайташ соцабайтар нов. Дмитриенко.

«Лермонтовски» яхача совхоза электрик нов. Лихачев кхерамах ловалара техника инспектор ва. Дика болх бу цо цу лоархIамерча гIулакха юкъера кхоачамбоацараш дIадоахаш. Цу тайпара активисташ кхыча предприятешка а ба.

Цхьабакъда хIаьта а цу гIулакха юкъе кхоачамбоацараш дукха да. Уж сипагIа дIадахара беррига низ тIабахийта новкъостал де декхарийла я республика профсоюза обкома юрта боахама Министерствои.

Производствашка нах лозабара гIулакхаши профессиональни лазараш хилара гIулакхаш хIанз а юрта боахама предприятей администраце бехках хул. ХIанзалца хинна цу хьакъехьара зуламаш дукхагIа долча даькъе йоаггIача тайпара терко а яь къахьегам вIашагI ца боллар бахьан долаш, болхлой лерттIа Іома ца бар бахьан долаш хиннад.

Къахьегам лорабара гIулакх дика вIашагIделла ца хилар кхерамах лоравалара техника правилаш лерттIа ца лелаяр бахьан долаш хул, дукхагIа долча даькъе организацей кулгалхой бехках а хулаш.

Кхерамах лорабалара гIулакх болхлошта доаггIача тайпара дIа ца хьехарах бехктокхаме эзаб «Ингушски», «Горец», «Предгорни» яхача совхозий директораш.

Белгалде дезаш да, цхьаболча боахама кулгалхошеи профсоюзни комитеташеи коллективни договораш кхоачашъяра гIулакха йоаггIаш йола терко еш ца хилар. Къаьстта мегаргдоацаш да цу даькъе къахьегам лорабара хьахецаш дола ахча дахийта дезача дIадохийташ ца хилар.

Цхьайолча совхозаша, масала, Надтеречни 14 проценти, Лермонтовски 10 проценти мара дIадахийтадац из ахча укх шера хьалхарча ах шера.

Коллективни договорий пункташ хIара шера механически дIаязъяр мара уж кхоачашъяра деш хIама дац цхьаболча кулгалхоша. Къаьстта къахьегам лорабараи кхерамах лоравалара техникаи доагIаш да из.

Къаьстта терко тIаяхийта езаш да колхозашка къахьегам лорабара гIулакха, хIана аьлча хIанз колхозаша дIачуенна дукха техника я. Бакъда общественни инспекторашн-м хIанз а хержабац цхьайолча клохозашка.

Из гIулакх леладе дезараш а цунна бехктокхаме хила безараш а колхоза председатела заместителаш ба. Цхьайолча моттигашка из болх лелабе бокъо йоацача наха дIатIабехк.

Ала дезаш да цхьаболча кулгалхошта цу лоархIамерча гIулакха йоакхо елга духхьал приказ даларца кхоачаш хулаш санна хеташ хилар, хIаьта дукхагIа долча даькъе ше хургдар хинна даьлча а тел уж приказаш.

Иштта гIулакх нийсделар «Сельстрой» треста спецуправлене. Болхло М. Хусейнов токо лозавир, цунна кхерамах лоравалара техника бокъонаш йовзаш ца хилар бахьан долаш. ЧIоагIа во латт цу управлене кхерамах лоравалара техника болхлошта хьехара гIулакх, цу гIулакха дIахийца 47 эзар сом ахчах укх шера хьалхарча ах шера цхьаккха пайда йийцабац цига.

Иштта мела из болх лелар бахьан долаш управлене начальника нов. Шепелева профсоюза линех профсоюза обкома президиумо строги выговор кхайкаяьй.

Къахьегам лорабареи кхерамах лоравалара техника лелаяреи гIулакх дуккха а дикагIа хургдар, нагахьа санна моттигерча советски организацешеи, колхозийн совхозийн кулгалхошеи цу гIулакха йоаггIача тайпара терко йоре.

Ч. ОСТАШЕВСКИЙ,
юрта боахамеи заготовкайн болхлой а гIулакхера барий а профсоюза обкома секретарь.

Иштта дегIаух къонача болхлой кадраш

Сий долаши бехктокхамеи декхараш да керда балха говзалаш Іомаеча кагийча наха хьалхашка латтараш. Цу гIулакха хадданза йоакхо ю Коммунистически партеи Советски правительствоси. Из бахьан долаш цу тайпара балха говзалаш Іомаеш йолча ремесленни училищашка, строительни школашка, технически училищашка, хIара шера дукха хул дешаш бола кагирхой.

Кагирхошка балха говзалаш Іомаяйтара гIулакх хоадам боллаш дика латт Грознерча № 3 йолча ремесленни училище. Укхаза дешаш 300 совгIа саг ва, царна юкъе 70 комсомолец а волаш. Кагирхоша Іомаю жестянщикий, токарий говзалаш, хIаьта укхаза кийчбу промышленни вентиляци еш бола слесараш а. Тайп-тайпара балха говзалаш Іомаеш 14 группа я училище.

Училища кулгалхоша йоаггIаш йола уйла тIаяхийта хилар бахьан долаш дика кийчъяьй теоретически занятеш телаш йола классаш, уж Іалашъяьй эшаш мел йолча схемашца, плакаташца, иштта кхыяраша. Къаьстта дика тоаяьй училище электро - технически кабинет: цу чу я кагирхошта хьехача хана мел эшаргйола электроприбораш. Ала дезаш дешаш бола нн. Ахмадов, Расланбеков, Магомаев, хIаьта 4-ча группе дешаш йола нов. Амбаян, иштта кхыбараш а. ТIехдика дешарал совгIа уж дика общественникаш а ба. Из бахьан долаш, керда говзалаш Іомаярал совгIа училища кулгалхоша вIаштIехьадаьккхад царга юкъерча школе дешийтара гIулакх а.

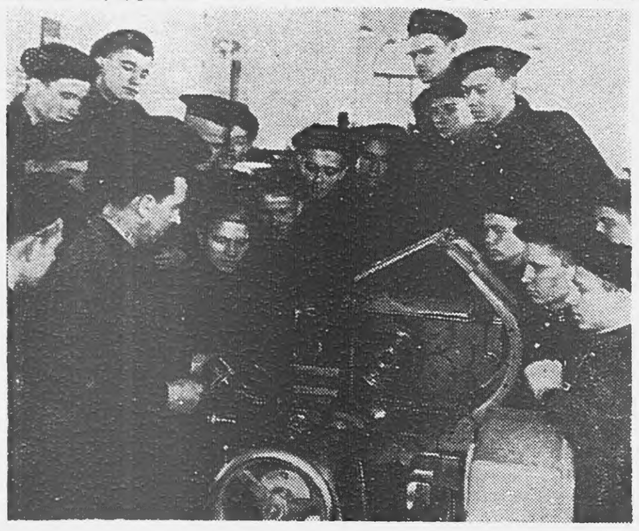

Цхьа бутт совгIа ха мара яц нов. Антонов Юрий токара специальность Іомае волавенна, цхьабакъда цо ше хьахьекхав дикача гIулакхашца. Цунна чIоагIа езаеннай ше Іомаеш йола говзал. Училище мастер волча нов. Кулинича дувц, цо нормах 20 деталь е езача цхьа бIаь а, хIаьта цхьацца йолча хана кхы совгIа ю, яхаш. Процентех лаьрхIача, из квалификаци йолча болхлочун норма яьккха Іац. Укх шера керда деша баьхкачарна юкъе цу тайпара говзалаш дика Іомаеш дукха ба.

Цу масалаша къаьгта хьахьокх теори практикаца айхха бувзам болаш хилар. Цул совгIа шоай низи хьинари кхо ца деш дика къахьег кагирхошта говзалаш мамогга дикагIа дIахьеха гIерташ мастераша нн. Сергеева (токарий группа), Тарасова (литовщикий-формовщикий группа), Янхотова (котельщикий группа), иштта кхычар а. Цар кагирхошца экскурсеш ю заводашка, стройкашка. Цу гIулакхо а дикка пайда лу говзалаш Іомаечарна. Дика экскурси яр укх деношка «Красный молот» яхача заводе а баха кагирхоша яь хиннар.

— Харцахьа хургдар, — йоах училища директор волча нов. Г. И. Кучерова, — оаха тхоай воспитанникашта алхха балха говзалаш мара ца Іомайоре. Уж кхебу оаха коммунистически мораль дика дIайовзийташ, дика кхетам луш. Цудухьа царех духхагIбараш вай массайолча хана лакхлуш йола производства прогресс хьалхатетташ бола новатораш хургба. Училище хIанз коммунистически къахьегама группа, аьнна цIи яккхара къовсам лоаттабеш ши группа я.

Дика латт училище политически-кхетама болх а. Цига каст-каста дунен халкъашта юкъера гIулакхаш дувцаш а, хIаьта вай мехкара керда хоамаш дувцаш а йола лекцеш еш. Кагирхошта каст-каста кинотеатраш хьокх , дика сакъердам лу царна шоаш вIашагIъеллача художественни самодеятельносто а.

М. ОСМИЕВ.

Сурта тIа: мастера нов. Кулинича кулгалдеш йола группа токарни станока тIа болх беш йоал.
И. Плиева сурт.

„АГИТАТОРА БЛОКНОТА“ ОБЗОР

Дукха ха йоаццаш кепа теха арадаьннача ССКП Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела арахийцача «Агитатора блокнота» 19-гIча номер тIа язъяь материалаш хетаяьй ССКП XXI-гIча съезден ССКП ЦК июньски Пленумеи оттадаь декхараш кхоачашдеча а аргIанна йоагIача ССКП ЦК Пленумеи Сийлахь - боккхача Октября 42 шу дизареи сийна лаьцача социалистически яхье а керда толамаш дахара.

«ДоаггIача тайпара накъа гIоргда вай Пленума!» яхаш я Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министра Я. Андреева язъяь статья.

Семилетка хьалхарча шерах дIадахача бетташка ялаташ хьувкъадар а хьайбай боахам тоабар а духьа Нохч-ГIалгIай республикерча колхозникашеи совхозий болхлошеи лоаттабаьча къовсамах хиннараш дувц статья тIа.

Духха ха йоаццаш хиннача ССКП Нохч-ГIалгIай обкома IX-гIча Пленумо дийцар «ССКП ЦК Пленума доаггIача тайпара накъа дахара кхоачашде дезача декхарий хьакъехьара» дош, хьатIайоагIача ССКП ЦК Пленума сийна керда балха толамаш дахара республикера къахьегамхой оарцагIбахара бокъонца де дезаш дола гIулакхаш белгалдаьд.

Республика юрта боахама къахьегамхой керттера декхар да хIара боахамо 1959 шера тIаийца социалистически декхараш кхоачашдар, 1960 шера юрта боахамаш тоадергдола кхоачамаш вIаштIехьдахар.

Укх шерах юхейисача хана керттера уйла тIаяхийта еза гуйран дIадув ялаташ агротехнико яххача тайпара дIадера, бIаьстан юхьера ялаташ дIаде лаьрхIача дерригача лаьтта зябь ахара, бIаьстан юхье дIаювча культурай фу кийчдара а дIаде къоастадара а, кхашка кхо диллара. Беррига низ оарцагIбаккха беза хьажкIаш, коартолаш, баьца даараш чуийца дахара. Хьайбаш дика кхабарца а леладарца а шура алсамъяккхеи фуаш дукхагIа дахеи деза, доаханна Іан кийчо дика е еза.

ДикагIа долча боахамий опыташта тохкам а баь, юрта боахаме дуккха кхоачамаш хилар гучадоаккх статья язъяьча автора.

ВIашагIийийзача агрегаташца вай республике эггара хьалха болх болабаьб Предгорни совхозе. Цо вIаштIехьа доалийт лаьтта дика тоаде — цу тайппара лаьтта оаххашехьа а галаш йоха а еш оахам тоIаду. ВIашагIийийзача агрегаташца массанахьа а болх беш хилча боккха пайда баргбар.

Республике хIанз а дика теркал дац кхашка хиш дехкилга. Цу лаьттах пайда дукхагIа эцаргболаш гIулакх да тIоадал чуйолийташ хиш дехкилга. Из хьахьокх укх шера 600 гектар совгIа долча лаьтта цу тайпара хиш дехкача Гудермесски совхозерча болхлой опыто.

ФуннагIа даь а теркал ца деш дита йиш йолаш дац лаьтта шера шозза ялат дIаде йиш хилар. Цхьан кхай тIара шера ялатийна мукх кхебе а из чуийцачул тIехьагIа силоса мегаргйола моша хьажкIаш кхее а йиш я вайцига. Доахан доажадара а, йол яккхара а, гуйран дIаюв культураш дIаювш долча лаьтташка ялатийна лаьрхIа хьажкIаш а борц а, кхедича дикагIа дар. Хьалха кхача кабуц чуийца яьннача моттиге нарсаш кхее йиш я.

Пайда эцанза дукха кхоачамаш да хьайбай боахаме а. Даьча лоархIамаша хьахьокх республике доаханна искусственни осеменени еш хилар а, хIаьта цунах бугIаш кIезигьялар бахьан долаш совдаьннача доакъарца эзар гаргга етт Іалашбе йиш хилар а. Дукха пайда лургба дуккха жа цхьатарра дахка дахаро а духхьашха яккаш йола хьакхарч цхьатарра яхка яхаро а.

ДарегIа дулх даккхара боккха лоархIам болаш да лоаман даьгIенех дукхагIа пайда эцар. Из бакъду «Горец» яхача Урус-Мартановски районерча совхоза опыто. дIадахача шерашка Іалаьмате дукха дулх тIаьаттахоша даьха толамаш дувц цу промысла заведующи йолча М. Паука «Шера йола план — Сийлахь-боккхача Октября 42 шу дузача денга кхоачашъергья» яхача шийн статья тIа. 13-гIча сентябре кхоачашъяьй промысла коллективо итт бетта йола программа. Укх шера 45 рационализаторски предложени балха юкъе йоалаяр бахьан долаш 240 эзар сом паччахьалкхен ахча кходаьд промысле.

«Семилетке хьалха латтараш» аьнна язъяьча рубрика кIал блокнота тIа яздаьд «Цхьан гектара тIара 200 центнер хьажкIаш яхара тIехьа», аьнна корта а болаш дола Джалкински совхоза 2-гIча отделене звеньевой волча Зармаев Абдулсаида дувцар. ХьажкIаш дика кхее харца цIи хеза волча Зармаева хьахойт шийн звенос хьажкIаш чуэцара болх дика дIахьош хилар, «гектара тIара 200 центнер хьажкIаш йоахаргья» аьнна ше денна дош кхоачашдергдолаш из хилар.

— Тха болх дика лелара маIан фуд аьлча, — яхаш язду звеньевойс, — оаха агротехнически бокъонаш нийса кхоачашъяр а хьажкIашта дика Іунал дар а да.

ДIахо де дезачун уйла еш ба хьажкIаш лелаераш, хIанзале а кийчлуш ба уж семилетка шоллагIча шера толамаш даха. Уж дог тийша ба механизированни обработка яро хьажкIаш хьувкъаергхиларах. Комплексно-механизированни бригада вIашагIа а елла 150 гектара тIа хьажкIаш дIае лаьрхIад цар.

«Агитатора блокнота» тIа кепа техай чон лоаладеча цехе агитатор волча старши инженера - технолога Виталий Петрович Бервинова массово-политически балха опыт ювцаш йолча «ШоллагIа призвани» аьнна корта а болаш С. Долгова язъяьча корреспонденцена.

Укх шера стержневи участке итташ беседаш яьй Бервинова ССКП XXI-гIча съезден ССКП ЦК июньски Пленумеи решенеш а, мехкарча дикагIа йолча предприятешкарча болхлой патриотически гIулакхаш а, коммунистически хьехам а, дунен хьалкъашта юкъера гIулакхаш а дувцаш.

Семилетка хьалхарча шера программаш ханал хьалха кхоачашъяр духьа лаьца социалистически яхь тIехь-тIехьа чIоагIагIа яржаш латт. Стержневи участка производственни вахара юкъе ва Бервинов. Дешашца а творчески къахьегарца а къовсам лоаттабу цо дIахо йодача хана а еза-йоккха индустри лакхъе, аьнна парте оттадаь декхараш кхоачашдара. Коллектива болх дика вIаштIехьбоаккх, ше увттаю цо брак кIезигъяра, къахьегама овсарле лакхъяра, продукци арахецарга дIабода мах лохбара тIаерзаяь дика рационализаторски предложенеш. Цо еннача предложенех къаьсттача цхаралех чаях а доахаш кепашка дувт хIанз, хьалхагIа луттаргашка гIолла дувтташ хинна металл, гIовраш чIоагIдолийташ йола каркасаш кийчъю болх механизаци яь ба.

Болх дикагIа вIаштIехьбаккхара фу де деза болхлочунга дIаалга, къонача рационализатора новкъостал делга — шийн деккар лоархI агитатора. Семилетка хьалхарча шера цехо балха юкъейоалаяьй итташ рационализаторски предложенеш. Уж оттаяра дукхагIча даькъе новкъостал дир Бервинов а юкъе волаш болча агитатораша.

Массехк беседа йир Виталий Петровича коммунистически бригадийн ударникийн боламах лаьца, чон лоаладеча шоай цехе болх беш йолча Наумов Виктор керте латтача коммунистически къахьегама бригада балха опыт йовзийтар. Хьалха латтача болхлошта нийсса болх бе шийн участкера болхлой тIа а хьехаш, яь йоаржайир цо коммунистически къахьегама бригада яха цIи яккхар духьа.

7 октябре Германски Демократически Республика къахьегамхоша а дерригача прогрессивни адамаша а дездир болхлой-ахархой правительства итт шу дизара ди. Цу хьакъехьа беседа еш агитатораша пайда эца мегаргба блокнота тIа кепа техача «Германски Демократически республика итт шу дизар» аьнна корта а болаш М. Васильева язъяьча статьях.

«Агитатора долча новкъостала» аьнна язъяьча рубрика кIал блокнота тIа овц 1959 шера октябрь бетта ергйолча беседашта йола темаши литературеи. Цу тайппара могаеш я «СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев Америка ВIашагIкхийттача Штаташка вахарах» йола тема, «ДоаггIача тайпара накъа гIоргда вай ССКП ЦК Пленума», «ДукхагIа хилийта рационализатораши изобретателаши», «Халкъа вахар тоадара Коммунистически парте ю йоакхо», «Даим чIоагIде халкъашта юкъера доттагIал», «Ленински комсомол — Коммунистически парте тешаме новкъост а денал дола низ а ба», «Сий дола шераш» (Китайски Халкъа Республика 10 шу дизарга), «Германски Халкъа Республика итт шу дизар» яха темаш.

Концерташца республикерча колхозашкеи совхозашкеи ухаш болча агитатораша, концертел совгIа, пайда эца мегаргба хьажкIаш чуэцара хетаяь блокнота тIа язъяьча частушкех а.

«Агитатора блокнота» 19-гIча номер цунна язбеннаршта дIа а кхуьйийт, «Союзпечата» киоскашка йохкаш а я.

КхоалагIа советски космически ракета лелача наькъа сурт

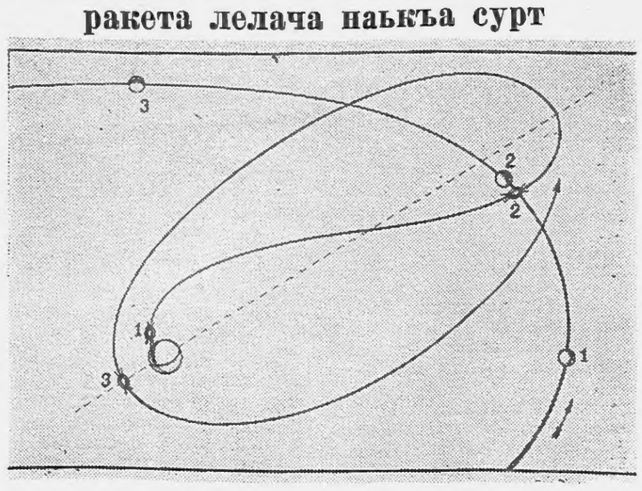

Сурта тIарча цифрай маIан ишта да: 1—ракета шийн новкъа йоалача хана Бутти ракетеи хинна моттигаш, 2—ракета эггара дукхагIа уж шоайла гарга дахача хана Бутти ракетеи хинна моттигаш, 3—ракета Лаьтта эггара гаргагIа кхоачаргйолча хана Бутти ракетеи хургдола моттигаш.

ТАСС фотохроника.

Толамца накъа гIоргда ССКП ЦК хургйолча Пленума

☆ ☆ ☆

Гуйран балхаш дика лел

Беззаме болх беш я МагIалбика района «Кавказ» яхача колхоза коммунист нов. В. Савицкий керте латтача шоллагIча тракторно - полеводчески бригада коллектив.

1000 гектара тIа гурахьа дIадув кIаи мукхи дIаде дезаш бар колхозникаш. Из болх беш хилар трактористаш В. Заикин, М. Синицын, И. Малевин. Iура денз сарралца болх бора цар дикагIа йолча агротехнически хана ялат дIадувш, тIадоагIача шерара ялат дика хьувкъаргдолаш.

Сеяльщикаш П. Гогин А. Науменко, Д. Козлов, П. Муромцев, И. Кисилев дика хьожар ялат дIадувча агрегатага. 15 дийнахьа «Скороспелка Л-3» яхача сорта кIа 700 гектара тIа дIадийра цар. XIара агрегато 65-70 гектара тIа дIадувра ялат, норма 40 гектар мара йоаццашехьа а.

XIанзехьа а оарцагIбаьннаб механизатораш бIаьсти дIадувча ялаташта. XIанз, гурахьа зябь аьха кийч а я, бIаьсти ялаташ дIаде лерхI цар. Цо торо хулийтаргья бIаьсти дIадийна ялаташ дика хьувкъийта. Трактористаша В. Заикина, М. Синицына, В. Еремеева, кхыбараша а цхьаккха сахьат ца доадеш лелаю техника, зябь оахаш ба. Нагахьа санна трактор дийнахьа ялат дIадувш яле, механизатораша бийсанна лаьтта оах. XIаране сменах 9-10 гектар зябь оах, 7,2 гектар мара аха ца дезача.

XIанз сихха чуэцаш латт хьажкIаш. Уж чуэццашехь а трактористаша лаьтта оах. 1100 гектар еррига аха езача хIанзалехьа 760 гектар аьха яьннай.

Са тоссашехьа арабовл механизатораш балха. ХьажкIаш чуэцаш йолча комбайнийн тракторийн машиннисташ дика техникага а хьаже, хьакха дезача даьтта а хьекхе балха арабовл.

Иштта дика тоаяь араяьнна техника дика болх беш хул. Автомашиннаш цхьайолча хана кхоаяц хьекха хьажкIаш хьатта дIаккахьа.

Дикача балхаца белгалбаьннаб П. Пименов, В. Мазько, кхыбараш а. Цар сменах йола заданеш шозза кхоачашъю: хIара дийнахьа 2,5 гектар чуэца езача 5-6 гектар чуэц. Дуккхаза совгIаташ а тийннад царна.

Ялх дийнахьа К. Ковярова звенос 32 гектара тIара хьажкIаш чуийцай.

Колхозникашта новкъостал деш хилар цхьоалагIча юкъерча школа лакхерча классера 200 дешархо. Цар дош деннад 40 гектара тIара хьажкIаш чу а йица Iана дIаоттае.

Сихха болх беш ба шоллагIча бригада къахьегамхой. Етта машинаш хьажкIий хьакхуьх хьатта.

XIанз шоай беррига низ тIабахийта болх беш ба уж гурахьара деррига балхаш 25 октябре чакхдаха. Из доккха совгIат хургда ССКП ЦК Пленума.

П. ГАГИЕВ.

Гидуаргаш сихха чуийцай

Веденски района Энгельса цIерах йолча колхозе комсомольски собране колхоза председателе нов. Газиева Малгобек яхача гаьнарча участкера гидуаргаш чуэцара комсомольцашка новкъостал дар дийхар.

Собрани хинна дукха ха ялалехьа колхоза новкъостал де лаьрхIар комсомольцаша А. Умарова, Ш. Мусхаджиева, Ш. Эрзанукаева, Н. Загаева, кхыбараша а. ШоллагIча дийнахьа цу участке балха бахар уж.

Дика болх беш хилар комсомольцаш. Цхьабараш гидуаргаш хьагулъеш, шоллагIбараш—егаш, иштта кхыдола балхаш дир цар. Из болх дика вIашагIбеллар комсомольски организаце секретара нов. А. Умарова.

Дукха ха ялалехьа 600 центнер гидуаргаш цIен а яь, йийга а йийга, паччахьалкхенга йохка дIакхахьа болабелар болхлой.

☆

Дика болх бу Веденски района Энгельса цIерах йолча колхоза МТФ цхьаболча болхлоша. Царех ба Хайдарова Кусуми Юсупова ПятIи.

Дика толамаш даьхад цар ийс бетта йола план кхоачашъеш. Хайдаровас лелабеш ворхI бетташ бола етт ба. XIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 1326 литр шурий яьккхай цо, хIаьта Юсуповас 1311 литр яьккхай.

Цхьаккха ца долийташ дика леладу Юсуповас Iаьсий. Дика хьал а кхедийя доккхий Iаьсий леладерашка дIалу цо уж.

ССКП ЦК Пленума сийна шоаш тIаийца дехкараш сийленца кхоачашдеш ба шурий-товарни ферма болхлой.

М. ЭПЕНДИЕВ,
Энгельса цIерах йолча колхоза зоотехник.

Шоай дош кхоачашдергда цар

Кастта хургйолча ССКП ЦК Пленумеи Сийлахь-боккхача Октября 42 шу дузача дени сийна керда къахьегама толамаш доахаш ба хIанз Грозненски районерча Старо-Юртовски совхоза шоллагIча отделенера къахьегамхой. Шоай коллектива юкъе шерра дийцар цар «Горснефта» НПУ болхлошеи инженерно-технически болхлошеи даь кхайкарал.

Отделене кхашка шерра дIадоладеннад гуйран балхаш. Дукха ба цига хIара сменах йола балха нормаш тIехкхоачашъеш бола механизатораш. ЦаI ах—шиъ норма кхоачашъю тракториста Юнусов Дашана, кхыбараша.

ЦхьоагIонца дIадувш латт отделене гурахьа дув ялаташ. Цу балха тIа къахьегаш я 5 агрегат, ялат дIадувш йола еррига агрегаташ дика тоаяь а болх дика беш а я. Цар тIа болх беш ба говза механизатораш.

ХьатIадоагIача шера ялаташ дикагIа хьувкъийтара гурахьа дув ялаташ 10 дийнахьа дIаде, аьнна, шоаш денна дош сийленца кхоачашду механизатораша. Укх деношка 800 гектарал совгIа долча лаьтта ялат дIадийна баьннабар уж.

Яхье баьннарашта юкъе хьалхара моттиг лелаю механизатораша Юнусов Бауде, Джавахатов Рамзана, Мутаев Авсада, иштта кхыбараша. XIара сменах йола норма 120—140 процент кхоачашъю цар.

Нормах 32 гектар ялат дIаде дезача 45 гектара тIа дIадув комсомольца Джавахатов Рамзана.

Ялат миштад, из мишта дIадув хьежаш лаьрхIа баьхка инспектораш ба кхашка. Уж хержаб совхоза собране.

«Беларусь» яхача трактора тIехьарча цхьан сеялкаца нормах 17 гектар ялат дIаде дезача 25 гектара тIа дIадув Юнусов Бауде.

ХьатIадоагIача шера ялаташ дика хьувкъийтара сихбенна уж дIадувш боахк отделенера механизатораш.

С. КОСТИН.

Iан кийчо ю доаханна

Дика къахьегама толамаш даьхад ССКП ЦК Пленума сийна социалистически яхье баьннача Ножай-Юртовски районерча Х. Нурадилова цIерахча колхоза къахьегамхоша. Шоашка доагIача даькъе чIоагIа къахьийгад цар сентябрь бетте а 115 процент ерригача районе гIолла план кхоачашъяра.

Хьайбашта доакъар кийчдара дика къахьегарца белгалъяьлар нн. Билимхановси Хадаловси кулгалдеш хинна бригадаш.

Планах 800 тонн кийчде дезача 830 тонн гIожа доакъар кийчдаьд Билимханова бригадо, планах 100 тонн баьца силос лаьттах йолла езача 105 тонн, 100-нел тIех хьажкIий силос еллай.

Иштта дика толамаш даьхад Хадалова бригадо а. Планах 200 тонн гIожа доакъар кийчде дезача 220 тонн кийчдаьд.

Хьайбашта доакъар Iалашдарал совгIа цар Iа доаккхаргдола моттигаш кийчъеча а дика къахьег нн. Алиева, Салтаханова, Рукуева, иштта кхыбараша.

Бокъонца дика Iан кийчо еш ба Х. Нурадилова цIерахча колхоза къахьегамхой,

С. ИСМАИЛОВ.

1-ча октябрга кхаччалца республика колхозашка а совхозашка а гIолла хIара Iаттагара шура яккхарах йола

СВОДКА

Районий цIераш	Шу доладелча денз		Сентябрь бетта яьккхар	
	кило-граммаш	+е— 1958 ш.	кило-граммаш	+е— 1958 ш.
Сунженски	2096	+ 194	194	— 20
Наурски	1926	— 20	172	— 20
Шелковской	1918	+ 218	196	— 6
Грозненски	1848	— 4	188	— 7
Каргалински	1769	+ 276	174	+ 8
г. МагIалбик	1766	+ 220	150	— 18
Надтеречни	1730	— 72	152	— 3
г. Грозни	1619	— 123	151	— 60
Гудермесски	1618	— 26	143	— 36
Урус-Мартановски	1572	+ 53	146	— 36
Курчалоевски	1514	+ 339	131	— 9
Ачхой-Мартановски	1434	+ 110	154	+ 8
Веденски	1368	+ 212	122	+ 37
Шалински	1329	+ 24	107	— 37
Наьсарен	1315	+ 523	118	+ 31
Первомайски	1283	+ 386	111	+ 35
Ножай-Юртовски	1199	+ 616	81	+ 20
Советски	1046	+ 305	109	+ 34
Саясановски	583	— 67	81	+ 51

Гибридни хьажкIаш

Советски Союза къилбаседерча районашта фуна лаьрхIа 114 гектара тIа гибридни хьажкIаш дIайийнаяр Ачхой-Мартановски районерча «Лермонтовски» яхача совхозе. Цу лаьттан тIара боккха гибридни хьажкIий хьувкъам чуэцаш латт совхозе. Планах цхьан гектара тIара 10 центнер хиннача, 32 центнер хьажкIий йоал.

Къилбаседерча районашта лаьрхIа боккхача лоархIамерча гибридни хьажкIий фу чуэц укхаза. Уж хьажкIаш кхеаьй Гадаева Заа а Сайдаева Сацита а звеноша.

Гибридни хьажкIий боккха хьувкъам кхебаьб «Самашкински» яхача совхозе а. Планах гектара тIара 7 центнер чуэца езача, 12 центнер чуэц укхаза дIайийнача 100 гектарах хIаране тIара.

О. БУЗУРТАНОВ.

СТУДЕНТАША ХЬАЖКIАШ ЧУЭЦ

Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института студенташ хилар дIадахача кIирандийнахь Грозненски плодоовощной совхозе хьажкIаш чуэцара болхлошта новкъостала баха. Дика къахьийгар студенташа кхашка, къаьстта дикача балхашца белгалбаьлар Р. Мальсагов, М. Ужахова, Ж. Вискиев, Х. Туркаев, иштта кхыбараш.

Юрта боахама къахьегамхошта мичча хана а новкъостал де кийча ба тха институтера студенташ

М. ЮСУПОВ.

М. Ю. Лермонтови цун Кавказах дола йоазоши

(М. Ю. Лермонтов ваь 145 шу даларга)

ГIорваьнна цIи хеза волча, эрсий литературни критика, критически реализм йолаяьча Н. В. Гогола аьннад А. С. Пушкинах: «Кавказо гучабаьккхаб, ала йиш я, Пушкина сина беррига низ, цо тийдай цун мукъача уйлаш тIа яьда хиннача зIанарех юхе мел йисараш... Курача лоамарой вахаро каравихьавар из... Из цаI вакха Кавказа илли оалаш вар: ший дерригача сица, дега безамца из езаш вар из».

Александр Сергеевич Пушкинах аьнна уж дешаш дагадох М. Ю. Лермонтова цIи яьккхача, А. С. Пушкинах санна цунах ала йиш я уж дешаш. А. С. Пушкин, Т. Г. Шевченко, М. Ю. Лермонтов, Л. Н. Толстой, цар йоазош дагадехача—цу йоазонхоша йийца Кавказ, Кавказа къамаш, цар Кавказах яздаь хIамаш дага ца лоацаш Iе йиш яц. XIанад из? Цкъа-дале, вай цIераш яьхача сийлахь-боккхача йоазонхоша Кавказах а цун къамех а яздаь иллеш, поэмаш, дувцараш Кавказ а цун къамаш а чIоагIа дезаш, хьаштдолаш яздаьндаь да; шозлагIа-дале, цар йоазош, Кавказ а цун къамаш а дукха дезарал совнагIа, царна юкъе нраз, машар хилча, къамашта юкъе тоамбоахам хилча дика хеташ яздаьндаь да; кхозлагIа-дале, уж йоазош Кавказах а цун къамех а дийцаь харцдараш гучадоахаш, уж долчча бесса довзийташ доландаь да. Цу вай бувцача йоазонхой йоазоша къамашта юкъера доттагIал, вошал чIоагIду, эггара хьалха, Кавказе дахача къамашта юкъера эрсий къама доттагIал а чIоагIдеш.

Сийлахь-воккха поэт — йоазонхо М. Ю. Лермонтов 1814 шера Москве ваьв. Да капитана чин долаш эпсар хиннав цун. Поэта нана еннай цун кхо шу даьннача хана. Бера ха яьккхай цо ший наьн-наьна цIагIа. Из хиннай помещица. Дуккха крепостной нах болаш, кура саг хиннай из. Цунца юрта ваьхав Михаил ший 13 шу даллалца.

Бера хана денз юрта баха крепостной нах безаш, цар дувцача къаьнача, помещикий карара юрта баха крепостной нах мукъа баха гIийртача Степан Разинах, Емельян Пугачевах дувцача хабарашка, цар иллешка, фаьлгашка, кицашка ладувгIаш а, цар бувцача меттага ладувгIаш а, ше бувца эрсий мотт шаьрбеш а хиннав зIамига Михаил.

ЗIамига волаш ший наьн-наьнаца кхозза мелача хи тIа вена Кавказе хиннав Михаил.

КIаьнка 13 шу даьлча Москве, Московски университета пансионе деша хайнав из, цига 1828 шера, ший 14 шу даьннача хана, волавеннав из иллеш язде. 1830 шера Москверча Университете хиннача нравственни - политически отделене деша хайнав поэт. Цу отделене хIаьта деша баьгIаб эрсий революционни демократаш В. Г. Белинский, А. И. Герцен, И. И. Огарев. 1832 шера реакционни профессорашта ше духьал валарах дIавала везаш хиннав поэт цу отделенера. Цигара гвардерча-прапорщикий школе деша ваха ши шу даьккхад Лермонтова. 1834 шера, из школа йистеяьккхачул тIехьагIа эпсар а хинна лейб-гварде гусарски полке вахав из. 1837 шера паччахьа Николай I, цун жандармаша, аристократаша вIашагIделла гIулакх бахьан долаш Дантесса дуэле тепчаш вIашкатехача вийнав Лермонтовна а ерригача прогрессивни Россена а дукха везаш вола А. С. Пушкин. М. Ю. Лермонтова чIоагIа гIайгIа яьй Пушкин валарах, чIоагIа эгIазвигав из цу дешо. А. И. Герцена аьннача бесса «Пушкин вийнача тепчо Лермонтова са сомадаьккхар».

Лермонтова байзар Николай паччахьа I Iаьдала наха бу низ, паччахьа а цун охлоша а Пушкина баь тийша болх. Ший дог-уйла гойташ «Поэта валарах», аьнна, илли яздаьд Лермонтова. Ерригача Россе гIолла чакхдаьлар из. Деналца, хIама къайла ца дуташ гучадаьккхад цу иллеца М. Ю. Лермонтова паччахьа а, цун аристократе а, цун Iаьдало а цIи хеза сийлахь поэт А. С. Пушкин вийнилга. Из илли бахьан паччахьа Кавказе ссылке вахийтав Лермонтов. Пятигорске а, Ставрополе а, ГуржегIа а хиннав поэт, дуккха ске сецав М. Ю. Лермонтов. Цигга аристократаша поэтаи Мартынов яхаш хиннача эпсараи юкъе эгIазал а елла, дуэле (тепчаш вIашкатоха) оттабаьб уж. Цу дузле 1841 шера 27 июле Пятигорске вийнав сий дола поэт.

ЦIаккха вицвала йиш яц поэт. Кавказа поэт ала йиш я цох. Поэт хиларал совгIа, сурташ дехкаш художник а хиннав М. Ю. Лермонтов. Цун дукхагIа дола сурташ Кавказа лоамий, арений, хьуний сурташ да. Ший сурт а диллад М. Ю. Лермонтова лоамарой тур а уллаш, ферта а кхуллаш.

Кавказа поэт хиларал совгIа, цун художник а ва М. Ю. Лермонтов.

Кавказа поэта Лермонтова цунах мел даь йоазош дийца варгвац цхьан статья тIа. Эггара хьалха 1830 шера, ший 16 шу долаш, яздаьд цо «Кавказ» яха илли, ше цу мехка хилар дагалаьца.

М. Ю. Лермонтов. 1837 ш. (ше диллача сурта тIара).

Шолжа-ГIалий тIа а ваьхав из, дукхача нохчий юрташка а хиннав. Кавказе волаш, цигарча къамий вахар, оамалаш, багахбувцам тохкаш, довза гIерташ хиннав поэт. Азербайджански «Ашик-Кериб» яха фаьлг арабаьккхаб цо. Дуккха а белгалонаш я нохчий багахбувцамцара дувцараш а иллеш а поэт довзаш хилара.

1838 шера поэта бокъо еннай паччахье-Петербурге (хIанз Ленинграде) юхаваха. Дукха ваьхавац из цига. 1840 шера французски викала воIацара Барантацара ийгIав поэт эрсий къама сий а тIулаккхаш а къайса. Из къовсам бахьан долаш тепчаш вIашкатехай цар. ВIаший летачара, чов ца еш из гIулакх дIадийрза доллашехь а, цIаькха а Кавказе ссылке вахийтав поэт. Лоаман къамашца лирача тIем тIа отта езача Тенгински полке хьожавьв из. ТIем тIа валар ца кхераш майра хиннав М. Ю. Лермонтов.

1841 шера отпуске Петербурге ваха поэт. Цу шерре а Кавказе юха а вена, кIеззига ха яьккха, Пятигорра, шиъ шу даьнна. Цунца ваьхавац из цига. 1840 шера французски викала воIацара Барантацара ийгIав поэт эрсий къама сий а тIулаккхаш а къайса. Из къовсам бахьан долаш тепчаш вIашкатехай цар. ВIаший летачара, чов ца еш из гIулакх дIадийрза доллашехь а, цIаькха а Кавказе ссылке вахийтав поэт. Лоаман къамашца лирача тIем тIа отта езача Тенгински полке хьожавьв из. ТIем тIа валар ца кхераш майра хиннав М. Ю. Лермонтов.

1841 шера отпуске Петербурге ваха поэт. Цу шерре а Кавказе юха а вена, кIеззига ха яьккха, Пятигорра, шиъ шу даьнна. Цунца ваьхавац из цига. 1840 шера французски викала воIацара Барантацара ийгIав поэт эрсий къама сий а тIулаккхаш а къайса. Из къовсам бахьан долаш тепчаш вIашкатехай цар. ВIаший летачара, чов ца еш из гIулакх дIадийрза доллашехь а, цIаькха а Кавказе ссылке вахийтав поэт. Лоаман къамашца лирача тIем тIа отта езача Тенгински полке хьожавьв из. ТIем тIа валар ца кхераш майра хиннав М. Ю. Лермонтов.

КАВКАЗ *

Са къонача шерашка, са бера хана,
Къулбехьара лоамаш, къоаставаьв со шох,
Се ваьча мехкара мерза илли санна,
Еза хьо сона, Кавказ.

Бера ва хана ваьннав со сай наьнах.
Хетар цIийеннача сайранга наьна
Хоза оаз шерача ара хозаш санна.
Цудухьа деза сона лоамий бовхьаш,
Еза хьо сона, Кавказ.

Са ираз дар шуца, лоамий
чIожаш,
Пхи шу дIадаьннад сагот аз шун ду.
Цига дайнад сона хозачарел-хоза бIаргаш.
Сай дег чу дувц аз, уж бIаргаш дагадехе,
Еза хьо сона, Кавказ.

«Дукха деза шо сона, Кавказа сийна лоамаш», — яьхад цо.

Моаршал да хьога, кIайенна Кавказ!
Хьа лоамашта хийра наькъахо вац со.
Бера хана со кхеваьв цар,
Сигале еза Iомаваьв со цар.
...Ма дезар сона, са кура Кавказ,
Хьа къамий майра оамалаш,
Хьа сийна, сийрда сигленаш,
Хьа тамашне дарзий-дуIай таташ...

М. Ю. Лермонтов Кавказе хиннача хана тIом лаьттаб цига. Николай паччахьа I, цун Iаьдало лоаттабаьб тIом. Поэто из тIом ца безаш, Кавказе дерригача къамех бола нах машарца, тайна баьхача дика хеташ хиннав. Из шийна дезилга дIакхайкадеш а хиннав.

Валерика тIа паччахьа эскара нохчий ахархошца хиннача тIема юкъе а хинна, из тIом сецача, уйла еш хиннав поэт:

Хетар сона: миска адам!
Фу деза цунна! Сигале сийрда,
Сиглен кIал моттиг паргIата массанена я.
Даиман, пайда боацаш, моастагIал лелош адам да.
XIанад из ишта?

Цхьабола нохчий бовзаш а царца хьоашал леладеш а хиннав поэт. Валерика тIара тIом сецачул тIехьагIа чIоагIа уйла еш вагIача М. Ю. Лермонтова тIехьара тIавенача цхьан саго балам тIа кулг теха уйлаш тIара ваькхав из. Из хиннав Галуб яха нохчо — поэта доттагIа.

Галуба йохайир са уйла,
Балам тIа кулг теха.
Са доттагIа вар из.

КIезига вовзача сага балам тIа кулг детташ хилац.

ЦIаькха а вувц поэта нохчо:
Довзаш дац цар хабараш (вайнаьха гаьнара доагIа хабараш).
Беш лоама керта довкъашка
Къажъийнача къаьнача нохчочо,
Со лоамах накъа воаккхаш,
Гаьнар доагIа хабар дийцар сона.

Кавказ а, цун къамаш а дувцача йоазоша доккха дакъа лоац поэта произведенешта юкъе: «Демон» «Мцыри», «Хаджи Абрек» «Измаил-Бей», «Вай заман турпал», «ГIа», «Валерик», «Казакий ага тIара илли», иштта кхыдараш а.

М. Ю. Лермонтова йоазош дешаш, доашхаш, царца Iомалуш ба нохчий а гIалгIай а поэташ. Цар шоай меттала доах цун йоазош.

Кавказе массаз а везаш, вешаш хургва сий дола эрсий литература классик, поэт М. Ю. Лермонтов.

Д. МАЛЬСАГОВ.

*) Укх илле а, кхы дIахо перевод яьча иллей а чулоацам гойта гIерташ, ритмен рифмен ца лоархIаш яьй переводаш.

„ОВЛЕЯАЛ“ ДАРЖАРАХ ДОЛЧА ЗУЛАМЕХ

Ислам кхеллача хана денз 12 бIаьв шу даьннад. Цун истори Iомадеш волча моллагIчо а терко тIайохийт Мухьмад-пайхамара а цун гаргарча наьха а цIенах ба шоаш яхаш лелаш дукхха а «дика» нах хилара. Тайп-тайпарча «овлеяаша», хьажоша, шайхаша шоаш дийна болча хана шоай «овлеяал» дIадоаржаде оалар. Уж беза лелабора, царна хетар кхоачашдора. Цу «овлеяаша» шоай мурдашта кхераме, во гIулакхаш тIатеттар, шоай лоIам а шоаш безбар а наха юкъе дIадоаржадайта гIерташ, шоай боахам тоабара царех пайда эца гIерташ.

Дуккха «овлеяаш» бар Къилбаседа Кавказе а, хIана аьлча бусалба ды лелабайташ бола моллаш укхаза цхьоагIо йолаш бацар. Царна юкъе бар цхьа ды бола тайп-тайпара вежарий-шайхаш а, мурдий тхьамадаш а, моллаш а, иштта кхы тайп-тайпара бола нах Iехош лелараш а.

Дуккха а доаладе тарлургда, духьала халкъ боадо йолаш хилар бахьан тийша балхаш леладеш хиннача «овлеяаша» даь зуламе гIулакхаш гойташ дола масалаш. XIаьта, вай хана а, селла из гIулакх харцахьа долга ховшше а болаш ба «овлеяаш», кIезига бац царга ла а дувгIаш, шоай вахар телха а деш, цхьаккха керда хIама хьатIа ца а эцаш, шоай гаргара нах болх бе а, баха а, деша а, Iаьдала болх нийсса дIачакхбаккха а ца буташ лелараш.

Нохчий мехкарча лоаманца бахаш ба «Кунта-Хьажий вирдах бола бусалба вежарий. Советски юрта вахаш ва цу вирдах вола «овлеяъ»—МахкатIерча шайха виIий воI — Очаев. Из дукха ха йоаццаш ший тайпан цIи а хийца, хIанз Юсупхаджиев Хьусен аьнна цIи а тилла лелаш ва. Лакхача degIара а волаш, векъо воккха саг ва из. ЧIоагIа кура уйла а йолаш, массаволча сагал ше тIех а хеташ ва из. Дала шийна тIадехка деррига гIулакхаш, ламазаш кхоачашду цо.

«Овлеяах» ше валарах дола сий дIадоаржаде гIерташ массанена а гучча ду цо ламазаш.

МалагIа я цу гIулакхий къайле? Малав Юсупхаджиев Хьусен? ДIаяхача хана воккха кулак — эксплуататор хинна, хIамах дог ца Iабаш вола саг ва из. Ший вIаштIехьа хилча къеча сага тIера цун цаI мара йоаца коч Iояккха кийча вар из.

Ше дунен тIа яьккхача хана Юсупхаджиев цIаккха а хиннавац юкъарча пайдане болча балха тIа. Ший вирдах болча наха тоссача хIамах вахаш ва из.

Сийлахь-боккха Даьхен тIом лаьттача хана, мехкаш дIалацархоштафашисташта духьал Даьхе лорае деррига Советски халкъ гIеттача хана, турпалхо Хампаша Нурадилов санна болча наха майрача тIемаца НохчГIалгIайчен сий доаржадеш хиннача хана Юсупхаджиевс гитлеровцашца бувзамаш леладора. Цо немецки парашютисташта гIо дора, МоастагIчун заданеш кхоачашйора, советски Iаьдала духьал довла яхаш ший мурдашка кхайкарал дора.

Гитлеровцаш чIоагIа раьза хилар Юсупхаджиевс баьча «балха», хIаьта «Вальтер» яха тепча а яйтар цар цунна совгIата. Иштта воккха вола из контрреволюционер лаьцача, цунгара дукхха а герз корадир. Гитлеровцаша совгIата еннача «Вальтер» яхача тепчала совгIа, Юсупхаджиевгара яьккхар автоматически топ а, «Маузер» а, тайп-тайпара дола кхы герзаш а. Хетаргахьа «овлеяъ» дала а, Мухьмада а шийна гIо дергда аьнна хеташ кIезиг-дукха дега йIовхале йолаш вар, хIаьта автоматически герзаш царел толам болашагIа хеташ хиннадар цунна...

ТIаккха миштад цу сага вахара сурт?

Цун сесаг яр. Ши бер а долаш йола из сесаг йитар Юсупхаджиевс. Из кхалсар хIанз а Советски юрта яхаш я. Бусалба вежарашта из гуш я, хIаьта а цар бехке вац цу кхалсагага селла чIоагIа Iазап озийта вола «овлеяъ». Юсупхаджиевс шийла 20 шу зIамагIа йола къона саг йоалаяьй. Иштта ва из «овлеяъ».

Цу тайпара бола Юсупхаджиев Хьусенар мишта бах хайча а цар леладеш дола зуламе гIулакхаш гуш хилча а чIоагIа дог лаза доал, цар леладеча воча гIулакхех хIанз а тIехьа ца кхетача, царех тешаш болча, царга ладувгIаш болча, шоаш къахьийга даьха кепигаш царна дIателаш болча нахах.

Веннача сагах во дар ала мегаргдац яхаш да, цхьабакъда Солса-Хьажий воIа, веннача шайха Яндаров Iабдул-Хьамида леладаь «гIулакхаш» дагадоагIаш волча цунах цхьаккха а дикадар аргдац. Яндаров спекулянт вар, тийшаболх бора, кхааш ийдора, цу тIа а наха кхерамаш тIа а тувсар. Ший мурдаш хьувзабора цо, хIаьта дукха торо йоацаш болчарех вашаш а вацар. КIезига ахча долчох цо ах саг лоархIар, дукха ахча долчох визза къонах ва оалар. Шийх «овлеяъ» лархIар чIоагIа дезаш вар, «шин къонахчун маьха» ше лоархIаш а вар из.

БIехача хIамах хьаж йоагIаш вацар Яндаров. 1944 шера наьха хIамаех бIарча вагон а етта, уж Казахстане Iо а йихьаь, шийна йитар цо. ТIаккха из санна вола бIеха саг, нахах селла ца вашаш хиннавола сий доаца саг хьалха а хIанз а «овлеяъ» лоархIаш ва.

Яндаровла толашагIа вацар шайх Митаев Iаьла а. Ший низ ма кхоачча духьал ваьннавар из Нохч-ГIалгIайчене Советски Iаьдал ца оттийта. Митаев Iаьлий да — «Баматгири-Хьажа» ший ханачухь нохчий мехка эггара хьал долашагIа вола шайх хиннав.

Грозне, малхбоален оагIорахьа мурдаша шоай кулгашца даьча доккхийча цIеношка къел а гIайгIа а фий ца ховш вахаш ва Митаев Iаьлий воI — иштта «овлеяал» доаржадеш вола Сулейманов Iаьлий Хьусен. Из дегIа дика могаш а, тоавенна а вола, 35 шу даьнна саг чакхъяланза йIола лакхера образовани йоллаше а цхьаннахьа балха а воацаш, ший доалахь йолча «Победаца» са а къердаш лелаш ва.

Ший даь-даь сийна Сулейманов Хьусейна «маьлехьа а лаьрхIа могадир» Шалински района Автуры яхача юрта зерат дар. 1957 шера аьхки республике юха цIабаьхкача «алиметаевцашка», цхьаннахьа балха а боацаш, хаьдда шоай фусам а йоацаш болча Iовдий мурдашка Митаев Баматгири-Хьажийна зерат деш массехк кIира а даккхийтар, хIаьта гIишлош хьалъе материалаш эца царгара ахча а даьккхар.

Дына хьехамашца бахархой харцахьарча новкъа бугача, наьха хIамах бахаш болча цу тайпарча зуламхой цIераш кхы дIахо а яха тарлургдар. Уж санна болча берригача «овлеяаша» къахьегамхой вахара новкъарло ю. Цар шарIан баьде гIулакхаш хьех, тийшабалхаш леладу, вай республике дахаш долча тайп-тайпарча къамашта юкъе моастагIал тасса гIерт. Цар гIо ду чIир лехара, уж духьал ба кхалнаьхеи маIача наьхеи бокъонаш цхьатарра хилара, цар къовсам лоаттабу деррига кердача хIамашта духьал, новкъарло ю Нохч-ГIалгIай халкъа культура, боахам лаккхбара. Уж тайпа гIулакхаш ла йиш йолаш дац. Цу «овлеяашта» а уж хьаллоаттаберашта а духьал юкъара къовсам лоаттабе беза, цар тийшачабалхий гIулакхаш, халкъа духьал йола цар бIеха уйлаш наха дIайовзийта еза.

Массанена ха дезаш да уж фу «овлелаш» ба. XIара нохчо а, гIалгIа а кхеташ хила веза цар халкъа мел доккха зе ду, эрсий а украинций а, белорусий а, сийлахь-боккхача Советски даьй-мехкарча деррига къамий гIонца сихха degIайоагIаш йолча Нохч-ГIалгIай Автономни республика цар мел йоккха новкъарло ю. Нохч - ГалгIай АССР-а хIара къахьегамхочо беррига низ тIабахийта беза вай чехкагIа коммунизмага кхачара духьале еча цу «овлеяашца» — тийшаболх лелаберашца уж гучабоахаш къовсам лоаттабара.

М. ХУНКАЕВ,
С. ЦИЦИЕВ.

Доазол дехьара

Германски Демократически Республика 10 шу дизара сийна мехка кхы а щерагIа баьржаб социалистически къахьегама бригада яха цIи яккха яхье баьнна кагийча наьха болам.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа): болхлой Вольф, Бекер, Бацке, Лоху, Вандт — социалистически къахьегама бригада яха цIи яккхара тIехьа къовсам лоаттабеча, «Буна-Верке» (Галле округ) яхача химически предприятерча кагийча наьха бригада членаш.

Центральбильд Шмидта сурт.

ЭТТЛЕ ДАЬ КЪАМАЬЛ

ЛОНДОН, 6 октябрь. (ТАСС). Хьалха лейбористски правительства премьер - министр хиннача лорд Эттле хоржамаш хилале хьалхагIа Ньюарке (Коттингемшир яха графство) ше къамаьл деш тIахьийхар герз дIаккхара хьакъехьа паччахьалкхенашта юкъе переговораш еча хана ООН-а Генеральни Ассамблея сессе Н. С. Хрущева йоалаяь предложенеш ларде лацара.

«Цхьа лаьтта да вай дахар, хIаьта цун лоархIам банза а баргбац»,— аьлар Эттле.

ИРАКА ПРЕМЬЕР-МИНИСТРА ДОВ ДАР

БАГДАД, 6 октябрь. (ТАСС). Селхан Багдаде, АР-Рашид яхача улицах Ирака премьер-министр волча Абдель Керим Касема дов даьд. Богдада радиос беча хоамах, Касема пхьарсах яйя чов яьй.

Тийшача балхаца из дов дарах а Абдель Керим Касема правительство хьаллоацаш а демонстрацеш ю городерча наха.

КАСЕМ ЦАМОГАШ ХИЛАРАХ ЛАЬЦА

БАГДАД. 8 октябре. (ТАСС). Багдадски радиос премьер-министр Абдель Керим Касем цамогаш хиларах дола хьал дувцаш бюллетень хьакайкадир. Бюллетена тIа дувц, цамогаш волчун аьрдехьарча баламах пхорч дахар. Операци дика чакхъяьннай. Касем дика хьал долаш ва.

УИНСТОН ЧЕРЧИЛЛА ДАЬ КЪАМАЬЛ

ЛОНДОН, 6 октябрь. (ТАСС). Уолтемстоу (Лондон) 6 октябре саррахьа консервативни парте члений митингге ше къамаьл деш хьалха премьер-министр хиннача Черчилла дунен халкъашта юкъера гIулакхаш дийцар. Цо аьлар: «Дерригача чухьарча дешаел хьалхагIа къоастаде дезаш да машар хиларен ца хилареи дош. Дерригача мехкий доккхагIа дола дехкар да масса тайпа герз чу а лоацаргдолаш массане а герз дIадаккхара хьакъехьа барт вIашагIболлилга а из кхоачашбергболаш цунна тIехь боъонца йола инспекции тIахьожами оттабелга а.

Сона хет, укх тIеххьарча хана ца хиннача тайпара Советски Союзаца бакъахьара переговораш яра тахан вай гарга да аьнна».

Берлине хинна йоккха митинг

БЕРЛИН, 7 октябрь. (ТАСС). Германски Демократически республика вIашагIъелла 10 шу дизара хетаяь йоккха митинг хилар тахан Берлине. Маркса-Энгельса цIерах йола майданеи цун лоаллаха улла Унтер Ден Линден яха улицеи хьалйизар бIаьш эзараш болча берлинцаша. Керттерча трибуна тIа ба В. Ульбрихт, О. Гротеволь, Н. Дикман, иштта кхьбола СЕПГ а ГДР правительства а кулгалхой. Цигга ба кхыча мехкий делегацешта керте латтараш, цу юкъе ССКП ЦК Президиума член, СССР Министрий Совета Председателе хьалхара заместитель Ф. Р. Козлов а волаш.

СЕПГ Йоккхача Берлина окружной организаце хьалхарча секретара Фернера моаршал хьаттар берлинцашка, хIаьта цIей сийна уж къоабал а бийцар.

Цо хоам бир ГДР 10 шу дизира ди дезде Берлине 75 мехкара делегаци еннай, аьнна.

Митинге дIаьхха къамаьл дир гулбеннараша раьза хинна тIаийца СЕПГ ЦК хьалхарча секретара Вальтер Ульбрихта.

Цул тIехьагIа къамаьл даьча СССР-а партийно-правительственни делегаце керте латтача ССКП ЦК Президиума члена, СССР-а Министрий Совета Председателе хьалхарча заместитела Ф. Р. Козлова дIайха моаршал хьаттар ГДР къахьегамхошка Германски Демократически Республика 10 шу дизарца.

Советски Союзи ГДР-и, аьлар Ф. Р. Козловс, тIатеIIаи чIоагIеи лаьтта а лаьттай латта а латт германски машара договор йира тIехьеи Малхбоалеи Берлине ларттIа гIулакхаш оттадара тIехьеи. Дахо йодача хна германски халкъа цIенхаштта дола халхетараш доахаргдола реваншизми, ремилитаризация юха вIашагIйоккха гIерташ, Малхбузен Германи атомни герзаца кийчъе гIерташ да къаьстта дола тIехьазаш машара договор ца хилар бахьан долаш.

Укх тIеххьарча хана эттача, аьлар Ф. Р. Козлова, халкъашта юкъера кхоахкденна хинна гIулакхаш мелладо укх хаттара хьалхашка оттаду Малхбузен Германера хIама кара дола гIозараш, е хьалха шоаш леланя «шийлача тIемацара» политически курс дIахо яхьа, е вахарца цхьана дIахо бахеи машар лорабара а цунга хьежжа германски халкъа эшаш йола нийса политика дIахьоргIолча а новкъа бахеи.

Юхьера а Ф. Р. Козлова аьлар, дукхача хана деиз вай халкъаш вIашкайзад сийлахь-доккхача революционни гIулакхаша, хIаьта тахан, ГДР-а 10 шу дузача дийнахьа тешшаме ала йиш я, вай халкъашта юкъера доттагIаи чIоагIеи дохаргдоацашеи долга, хIаьта кхоана из кхы а чIоагIагIа а хуьца.

Цул тIехьагIа къамаьл де дош детар Французски коммунистически парте генеральни секретара Морис Тореза.

Гулбеннарашта хьалхашка къамаьл дир демократически Германе Национальни Фронта Национальни Совета председателе профессора Эрих Корренса.

Э. Корренса кхайкарал ду Берлинерча бахархошка, кхы а, чIоагIагIа кхотале демократически Германе Национальни Фронте, яхаш.

Англера парламентски хоржамаш

ЛОНДОН, 9 октябрь. (ТАСС). Селхан парламенте хиннача хоржамех йола итогаш хьакхайкайир Англе. Кхадж тесса баьнначул тIехьагIа 630 хоржамий округах 387 округашка хьахьокх консерватораша 204 мотт-тиг, лайбористаша — 180, лебералаша — 3 моттиг яьккхалга.

Хiаьта, хьалха лейбористаш хержа хиннача 21 округе котало яьккхай консерватораша. Хьалха консерватораш хержа хиннача кхаь округе котбаьннаб лейбористаш.

Лондонерча политически наблюдателашта хетачох цу хьалхарча хоамаша хьахойт Iаьдала керте консервативни парти юсаргхилар. Лейбористски парте лидера Гэйтскелла суссара бийсанна къамаьл дир: «Бокъонца ховш да консерватораш община палате дукхагIа хургболга». TIаккха аьлар: «Са ала безам бар, укх къовсамах тхоийша дале а къовсам латташ ба, оаха кхы а лоаттабергба къовсам, хIаьта цхьан хана кот а даргда».

Кхыча хоржамий округашка тесса кхажамаш лоархIаш да.

Практика йолаеннай

Укх шера эггара хьалха практика йолаеннай Нохч-ГIалгIай педагогически училищен 3-ча курсе.

Студенташа шоаш урокаш тел, юхьанца чIоагIа хала болх бар из. Хiаьта а дукхагIа болча студенташа дика чакхдаьккхар шоашта тIадилла гIулакх—Османова Мариата, Мадаева Лаьчас, иштта кхыбараша.

Уж бар № 2 йолча юкъерча школе 1-ча классе урокаш телаш.

Б. АХМАДОВ, студент.

Нефтяникашта лаьрхIа

Иванова цIерахча городоке бахача нефтяникашта лаьрхIа барзкъаш дутташ йола механически прачечни еш латт. Хiара сменах цо дуттаргда 500 килограмм хулаш дола барзкъаш. Дика къахьег болхлочо А. Джабраилова, маляра Отарова Ахьмада, слесараша Н. Сигаевас, И. Лукина, иштта кхыбараша а.

Прачечни хьалъяь яргья Сийлахьбоккхача Октября 42 шу дузача деношка.

А. ТИЩЕНКО.

Маца ергья тикана ремонт?

Первомайски районе № 3 йолча тикачу болх беш ва Мусиев Малсаг. Ший болх дика дIабахьа гIерташ ва из. Бахача наха эша товар ший ханнахьа тика чу да гIерташ хул Малсаг.

Цхьабакъда, дукха ха я цу тиканна ремонт ца ю. Дахача шера техача денз кIир техаяц тикана, цул совгIа арахьара пенаш беррига топпар Iа а бьанна Iургаш даьнна ба.

Цу гIулакха оарцагIа бала а хьажа а декхарийла ба райПО кулгалхой.

Т. ХАШИЕВ.

Пайдана лекци

Укх деношка Нохч-ГIалгIай Паччахьалкхен педагогически института конференцзале дукха студенташ гулбелар. Ши-кхо ди хьалха денз массанена а гургйолча моттиге хьалтеха йоаллар Дерригача дунен тIа латтача гIулакхех лаьца лекци хургхиларах хоам беш йола афиша.

Безаме тIаийцар студенташа а хьехархоша а лекци еша вена ССКП Нохч-ГIалгIай обкома лекторски группа заведующи новкъост Лин. Лектора белгалдаьккхар Америка вIашагIкхийттача Штатий президента Эйзенхауэра вехарах СССР-а Министрий Совета Председатель новкъост Хрущев хьоашалгIа вахар боккха лоархIамера гIулакх хилар.

Иштта цо дийцар йоккача шин паччахьалкхен кулгалхоша вIашагIкхийттача даь къамаьлаш дунен тIа машар чIоагIбара гIулакха мел боккха лоархIамера да. Каст-каста институте новкъоста Лина лекци ешаш хиларах цунна баркал а оалаш, цар дехар дир дIахо йодача хана шоаш болча из кхы а дукхагIа ахар дехаш.

Новкъоста Лина шийга ладийгIача студенташта баркал а оалаш, царна дош делар кхы а дукхагIа лекцеш еша ухаргволаш.

Студенташа шийга деча хаттарашта доаггIача тайпара жоп телар цо.

М. ЦУРОВ.

ХIана могабир юрта Совета болх во?

Дукха ха йоаццаш Экажкъонгий-Юрта къахьегамхой депутатий Наьсарен райисполкома выездной сесси хилар. Сессе дийцар Экажкъонгий-Юрта Совета исполкома балхах лаьца дола дош.

Цу Совета исполкома председателе новкъоста Бузуртанов Гире ший доладаца белгалдаьккхар укх шера март бетта моттигашкарча советашка хоржамаш хинначул тIехьа юрта боахама а культура а гIулакхех цхьацца балхаш юрта Совето кхоачашдаь хилар. Цу балхех да масала, «Назрановски» совхоза Экажкъонгий-Юртарча отделене бIаьстан ялташ ханнахьа дIадерча наха юрта хий Iалашдарна керда яьккха а ремонт яь а юрта 20 гIув кийчъар, Кен яхача хина тилла керда тIий, юрта тоадаь цхьацца дола наькъаш, иштта кхы цхьацца дола наькъаш, иштта кхы цхьацца дола балхаш а. Бакъда, юрта Совета исполком ший керттерча декхарех лоархIаяьяц. Цу декхарех из ца лоархIаяра керттера бахьан да юрта Совета хьалхле лелаеранштa юрта актив шоашта гонахьа кхотае ца хар. Из белгал а доаккхаш, юрта Совета исполкома а, цун председателе Бузуртановна а чIоагIа критика а еш сессе къамаьлаш дир райсовета а юртсовета а депутаташа нов. Сагова, Инаркиева, Альтимирова, Шабалина, Арсамакова, Гайтова, райисполкома председателе Тебоева, иштта кхы дуккхачар а.

Экажкъонгий-Юрта Совета а цу юртарча отделене кулгалхоша а ледара болх бар бахьан долаш ялаташ во хиннад, хьайбай продукташ йоахилга геттара лохера да. Цу юртарча отделене цхьан гектара боарамах лаьрхIача гулдаь буртиг бола ялат 4,2 центнер мара дац. Из иштта кIезига гулдаьд агротехнически правилаш телхаяьнда, зябах а механизацех а боагIаш бола пайда ца ийцандаь. Гуйран ялат дера а, зябь ахара а, коартолаш хьаяхара а укх шера ший де дезар деш яц юрта Совета исполком. Цу тайпара октябрь болалуш цу юртарча отделене планах 1000 гектар аха дезача, гуйран ялат дера аьха лаьтта 350 совгIа гектар мара дац, зяба планах аха дезача 1400 гектар лаьттах аьхадац 700 совгIа гектар мара. Дика хьийкъа я Экажкъонгий-Юртарча отделене дIайийна коартолаш. Цигача цхьацца йолча участкашкара 11—12 тонн коартолаш гулъю. Бакъда, коартолаш хьаяхара болх геттара во латт. ДIайийнача 104 гектар коартолех хIанзалца хьаяьхараш 40 гектар совгIа мара яц. ХIаьта, хьайоахаш йола коартолаш цIена ца йоахаш, юхе юташ а йоах.

Юрта Совета исполкома цхьаккха а тайпара хьисап даьдац совхоза отделенера хьайбаш леладара гIулакха. Духхьал укх шера цу цхьан отделене 53 бежан деннад. Цу тайппара во латт Экажкъонгий-Юртарча отделене хьайбай продукташ йоахилга дегIадоаладара гIулакх а. Укх шера хьалхарча 8 бетта беттача цхьан Iаттагара яьккхар 872 килограмм шура мара яц.

Сессе белгалдаьккхар паччахьалкхен закупах бахархошкара хьайбай продукташ ийяра план кхоачашъярах юрта Совето цхьаккха а тайпара къовсам лоаттош ца хилар. Укх шера цу юрта планах 65 центнер шурий эца езаш хиннаяле, ийца шура ерига а 450 килограмм мара яц. Геттара ледара баьб юрта Совето а цу юртарча юкъерча школа хьалхле лелаераша а (директор Арсамаков С.) деша ха йола бераш школе юкъозара болх. Деша ха а йолаш, бакъда школе дешаш а боацаш дуккха а бераши кагирхойи ба цу юрта. 1 сентябре школе ца долхаш цу юрта дисад деша даха ха йола 48 бер.

Иштта ледара латт юрта кхетама культурни болх а. Укхаза кIезига хьокх кино, кIезига хул лекцеш, беседаш. Укх шера хьалхарча 8 бетта цу юрта ерригаш а 5 лекци мара йийшаяц. Царех цхьаккха а яц дына духьалара лекци. Культпросветучрежденей балхаш тахкара цхьаккха а хIама даьдац юрта Совето.

Сессе къамаьл даьчар белгалдаьккхар юрта Совето шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара эшаш дола новкъостал юртарча активисташкара, юрта интеллигенцегара, коммунисташкара а комсомольцашкара а хьадийха ца хилар, исполкомо бахархошца бувзам лоаттабаь ца хилар, хIаьта из бахьан долаш цун балхацара иштта дукха кхоачамбоацараш долаш хилар а.

Цу тайпара кхоачамбоацараш дукха дар дувцаш. Цудухьа Наьсаре райисполкома сессе во могабир Экажкъонгий-Юртарча Совета исполкома болх. Лакхе белгалдаьха кхоачамбоацарш лоаццача хана дIадахар наькъаш белгал а доахаш соцам бир Наьсарен райисполкома сессе. Цу соцамаш тIа къаьстта белгалдаьккха да юрта Совета исполкома шийна гонахьарча активацара бувзам чIоагIбе безаш хилар.

А. ВЕДЗИЖЕВ.

Асфальт маца юлларгья наькьа тIа?

TIехь-тIехьагIа тоалуш, хозлуш йоагIа Грозни. Дика тоаяь улицаш, паркаш, скверааш я вай городе.

Бакъдар аьлча, ишта-м латтац улицаш тоаелга Октябрьски районе. Массехк шу да цу районерча къахьегамхоша 56-ча участке водолечебницера хьалбода тIашлой никъ тоабар деха. Цар дехар кхоачаш ца хулаш дус. Никъ асфальт а йилла тоабергба яхилга мара, кхы цу гIулакха района кулгалхоша деш новкъостал дац.

Никъ во хиларал совгIа зIанара бIоагIаш тIа цхьаккха электрически лампочка а яллац цу участке.

Уж деррига кхоачамбоацараш дийцад хьалха, дIаяхача хана а, цхьабакъда, гIулакх меттахьа далац.

Л. ЛЮЛЯКИН, милице старшина.

Дика къахьегамхо

Хьалха ше ваьхача моттиге — ДаьттагIа юха цIавера Хайров Хьасан. Цхьаккха ди а ха ца йоаеш шоай колхозе къахьега волавелар из. Бригадирал болх бе хьожавир Хьасан. Къахьегамхошта дукха а везаш, ший болх дика а лелабеш чакхваьлар из. Дукха ха ялалехьа нов. Хайров хьожавир колхоза эггара бехкхокхамегIа болча балха тIа—жа доажаде. Из болх сийленца чакхбаьккхар цо. Цул тIехьагIа нов. Хайров хилар доахан доажадеш а кхыдола балхаш деш а.

Ший а хьа мел бенна болх дика дIачакхбоаккхаш, из безаша Хайров Хьасан хилар бахьан долаш дукха ха йоццаш ДаьттагIарча «Заря» яхача колхоза председателал хержав из.

Я. ЧАПАНОВ. комсомолец.

Редактора заместитель Дж. ХАМАТХАНОВ.

Коммунизма сийрда зама яхь цо шийца

Эзараш шерашка дагахьаьбад саго «сигала кхоачилга» а седкъашкеи Беттаген кхоачилга а. Цу хьакъехьа наха фаьлгаш дийцад, писателаша поэмаш язъяьй. Цул тIехьагIа Iалаьмате воккха эрсий Iилмахо хиннача Циолковске кIоаргача хьаькъало «сигала вахара» хьакъехьа бIаь шерашка дагалаьттар бокъонца Iилман новкъа а нийсача математически лоархIамашка а даьккхад. Пхьабакъда, вай ханнахьа мара дагалаьттар кхоачаш хиннадац. ХIаьта адамашта дага лаьтта из хIама кхоачашде доладаьр вай мохк — социализма мохк ба.

Дизза ши шу хьалхагIа ший орбите яьннай говзалца хьаяь хьалхара советски Лаьттан спутник. Цун орбита Лаьттанна гонахьа хиннаяле а, бокъонца йола космически орбита яр из, хIаьта цу тIа гIолла спутник лелаеш дола бахьан а законаш а малагIаш да аьлча, Лаьттана гонахьа Бутт лелабеш дола сигалара законаш да. Тамаш яц, из Iалаьмате боккха толам баккхар бахьан долаш деррига дуне гIоздаьнна хилар.

Укх шера январь бетта ший сий долча наькъа яьнна яхар советски космически ракета. Вай Iилмахоша, хьаькъалца а цIенача балхаца а хьадаьча космически кема духхьашха инженераша, болхлоша доккхача хьалхагIа лаьттан атмосфера йоацача а кхаьча, тIаккха лаьтто вIалла тIаувзаргйоацача а кхаьчад. Ший орбите гIолла вай Лаьтта леладеш йолча бокъонех, Маьлха гонахьа ше го боахаш ба из говзалца хьабаь седкъа. Цул тIехьагIа духхьашха шоллагIа ракета яхар Лаьттан тIара Беттага.

ХIанз цхьаькха котало а яьккхай: Бетта гонахьа го баккха кхы цхьаькха никъ а корабаьб. Цу тIа гIолла йодаш йола планеташта юкъера автоматически станци, хьалхагIа Лаьттана гаьна а яьле, Бетта гарга йода, цул тIехьагIа Бетта гонахьа гIолла Лаьттангахьа юхаерз, хьайзза боккха го а тоссаш. Атта дац цу моча новкъа ракета яхийтар, хIана аьлча кIезига- дукха а, даьча лоархIамел сухал совъяьнна а кIезигьенна а болх хилча, деррига хьийга къа дов тарлу. Нагахьа санна сухал лаьрхIачул кIезигглойя, сов хьалха дIа а хьайза, Бетта дIатIакхоачаргьяц ракета, хIаьта нагахьа санна сухал совъяьнна хуле, цун траектори эллипс а йоацаш, парабола е гипербола хургьяр, вешта аьлча шийцара дIакъесташ дуккха наькъаш а долаш го хургбар. Цу тIа гIолла лелаш кхилча Бетта гонахьа яргьяцар ракета, кхы а гаьнагIа сигала гIоргьяр. Цу тайппара, советски ракето бихьача космически наькъо цIаькха а хьахьокх вай Iилмен техникеи гаьна даьнна хилар.

Цхьабакъда, космически орбита керда тайпа карадерзадар — кхоалагIа ракета урагIъяхийтаро йоахаргйолча дуккхача коталонех цаI мара яц. ГIулакх миштад аьлча, цу орбите гIолла лелар яьгача ракета баьсса гом а боацаш, дуккха тайп-тайпара приборашка чу а латташ планеташта юкъе лела бIарча автоматически станци я. Ше хьоча новкъара еррига космически яьссале масса оагIорахьара Iомаю цу космически обсерваторе. ХIаьта вай Лаьттан тIарча кхаьтача фена юхе вай дуккхаза «яьссале» оалаш долча цу дунен ара мадарра аьлча, дукха хIамаш я. Цига лелаш да сигалара тIой — зIаммигача зирхатилгашкара даьнна доккхийча тIошка кхаччалца, тайп-тайпара йоккхал йола метеораш. Цига я газа, иона, электроний молекулаш. Масса тайпара сердалон зIанараш я цига, — массанена йовзаш йола Маьлхеи седкъийи сердало хинна а ца Iеш, цига я бIарга холургйоацаш а лаьтта Io ца кхоачаш а йола сердало.

Планеташта юкъе лелача ракеташца тохкамаш деш дола вож дакъа,— Бетта тIара Iалам Iомадар,—сиха а боккха а аьттув баргболаш да.

Бургац санна болча цу Бетта цхьан оагIонна мара тохкам а бьбаьц хьожалурволаш а хиннабац, хIана аьлча лелаши кхесташ болча Бетта массаза а цхьа оагIув мара Лаьттангахьа хилац, хIаьта вож оагIув Лаьттан тIара цIаккха а бIаргагац. Бакъда, Бетта вокх оагIон гIара Iалам вайна бIаргагуча оагIон тIарчул башха хург ма дий аьнна-м цхьаннена а хетац. ХIаьта а, Бетта цхьан оагIох йола материал йоацаш хилча, бокъонца Бутт Iомабаь даьннад ала йиш яц вайга цхьаккха дича а.

Бетта вож оагIув Iомабарна цаI мара никъ бац — планеташта юкъе лелача кемага Бетта гонахьа го баккхийтар. Из хIанз кхоачаш хулаш а латт. Ховш да, 6 октябре саррахьа, планеташта юкъе лела автоматически станци Бетта вокх оагIонах бIарг а тохаш, Бетта юхье гIолла тIехьяьннилга.

ЧIоагIа лоархIам болаш да Беттаи Лаьттаннеи юкъе беча наькъа тIа мел нийсьенна метеораш дIаязъеш хилар. Лаккха ракеташ урагIъухийташ а, хIаьта ишшта говзалца хьаяь спутникаш урагIъухийташ а хьалхагIа даьча тохкамаша хьахьекхад, микрометеораш оалаш дола космически хIамилгаш Лаьттанна гонахьа Iалаьмате дукха хилар. Лаьттанна гонахьарча феца доазув долча яьссача моттига хIара квадратни сантиметрах минута цкъазза кхеташ, селла дукха я уж метеораш. Иштал дукха метеориташ хила тарлу Беттах етталуш а. Цхьабакъда, цунна дух тIа воалалургвац Бетта юхье дIакхаьчача приборашца мара.

Юхьера а, — из керттера дар хила а тарлу, — кхоъ космически ракета урагIъяхийтаро йиш хулийт гаьнагIа йолча сигалларча планеташка кхача.

Сигале Iомаеш долча астрономи яхача Iилманна цо мелла хIама гучадоаккх моллагIчоа а ховргда. Тайп-тайпара кхетаярца хIанз а тIехьа къувсаш латта проблемаш къоастаетья.

Цхьайола астрономе проблемаш къоастаярах чакхдалац гIулакх. Керттера дар фуд аьлча, вай космически ракеташа шоай массалца тIехьтIайоагIача хана пилоташа-астрономаша лехка а лехкаш планеташта юкъе леларгдолча кемашта сигала наькъаш дехкар да. Вай ракеташ тIехъювлача хана Iилманна дуккхача маьха йола материал гулъеш долча цу дерригача гонех, эллипсех, гиперболех седкъашка уха ракеташ леларгйола наькъаш хургда тIехьагIа.

Адамий историе чухь керда зама эттай. Цу замалахь кхоачаш хила дезаш да Циолковскена хьаькъалца гуш хиннар. Из цIаккха а ца хинна Iилман толам — адамий кулг кхеташ мел йолча маттиге коммунизма сийрдача замо яхьаргйолча Iалаьмате йоккхача прогресса цхьа дакъа да.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕН 3% ЙОЛА ЧУХЬАРА КХАДЖ УХА ЗАЕМ 71 ТИРАЖА

СПРАВОЧНИ ТАБЛИЦА

Кхажамаш даьхкад заема кхойтт разрядах серейи облигацейи укх номерашта:

Серей №№	Облигацей №№	Кхажа сомашшара боарам	Серей №№	Облигацей №№	Кхажа сомашшара боарам	Серей №№	Облигацей №№	Кхажа сомашшара боарам	Серей №№	Облигацей №№	Кхажа сомашшара боарам
000735	1—50	400	034467	13*)	5.000	058404	18*)	5.000	083437	34*)	5.000
002927	17*)	5.000	035078	1—50	400	059236	44*)	5.000	083840	34*)	5.000
003111	1—50	1.000	035462	27*)	5.000	060096	44*)	5.000	084174	1—50	400
003423	22*)	5.000	036208	18*)	5.000	060721	1—50	400	084240	1—50	400
003650	1—50	400	036669	06*)	10.000	061775	12*)	5.000	085573	46*)	25.000
004084	40*)	5.000	036872	1—50	400	062221	1—50	1.000	085716	1—50	1.000
006599	1—50	400	038099	48*)	5.000	062381	43*)	10.000	087602	1—50	400
007804	28*)	10.000	039123	1—50	400	063166	49*)	5.000	088076	1—50	400
007970	1—50	1.000	040177	19*)	10.000	063742	08*)	5.000	088666	1—50	1.000
008029	02*)	5.000	040994	1—50	400	064869	1—50	400	088864	27*)	5.000
008621	45*)	10.000	041809	1—50	400	064997	1—50	400	089295	1—50	1.000
009168	1—50	400	042430	1—50	400	065095	1—50	400	089598	26*)	5.000
009791	1—50	400	042807	25*)	5.000	065580	1—50	400	089603	01*)	5.000
009905	04*)	10.000	043539	33*)	50,000	065676	1—50	400	089785	03*)	10.000
012877	1—50	400	044795	07*)	5.000	066477	1—50	1.000	090214	45*)	5.000
012878	06*)	5.000	045437	24*)	10.000	067049	24*)	5,000	090314	43*)	10.000
013472	31*)	5.000	046100	39*)	10.000	067260	07*)	10,000	090780	1—50	400
013498	49*)	25.000	046902	47*)	25.000	068558	14*)	5.000	091059	41*)	5.000
013772	47*)	5,000	046998	33*)	5,000	068616	37*)	10.000	091380	06*)	10.000
016325	45*)	5.000	047955	50*)	5.000	068846	22*)	5.000	092132	1—50	400
016590	35*)	5.000	047996	12*)	5.000	070367	1—50	400	092193	26*)	10.000
016780	06*)	5.000	048038	1—50	400	070378	02*)	5.000	092232	02*)	10.000
019162	14*)	5.000	049383	1—50	400	070587	13*)	5,000	092317	29*)	5,000
019415	1—50	400	049540	13*)	5.000	071501	41*)	5.000	092413	13*)	5,000
019736	1—50	400	049612	1—50	400	071956	24*)	5.000	092851	38*)	10.000
020240	01*)	5.000	049867	1—50	1.000	072113	1—50	1,000	093627	1—50	400
021400	23*)	10.000	050022	1—50	400	072395	30*)	5.000	093754	1—50	1.000
021761	32*)	5.000	050081	45*)	5.000	073604	31*)	5.000	094727	36*)	5.000
022245	01*)	10.000	050253	1—50	1.000	074686	37*)	10.000	095854	20*)	10.000
023919	49*)	5.000	050620	26*)	5.000	074912	36*)	5.000	096568	46*)	10.000
024347	1—50	400	050672	08*)	5.000	075586	39*)	5,000	097198	1—50	400
024799	37*)	5.000	051086	1—50	400	076534	21*)	5.000	098550	26*)	50.000
026796	27*)	5.000	051996	33*)	5.000	076960	24*)	5.000	098616	1—50	400
026872	16*)	5.000	052238	29*)	5.000	077133	35*)	5.000	098775	48*)	5.000
026938	22*)	5.000	052609	1—50	400	077151	32*)	5.000	098986	28*)	5.000
027190	25*)	5.000	053304	24*)	5.000	077239	1—50	1.000	099222	28*)	5.000
027618	1—50	400	053570	1—50	400	078248	47*)	5.000	099341	08*)	5.000
028054	1—50	400	054679	05*)	5.000	079118	42*)	10.000	099548	36*)	5.000
029193	40*)	10.000	055349	28*)	25.000	079821	42*)	5.000	099604	1—50	1.000
030426	1—50	400	055608	25*)	5,000	079829	26*)	5.000	099906	1—50	400
031345	11*)	5.000	055842	09*)	10.000	080336	1—50	400	099912	30*)	10.000
032202	19*)	5.000	057485	41*)	25.000	080397	35*)	5.000	099920	47*)	5.000
034225	1—50	400				081049	1—50	1.000			

Цу серен вокх юхейисача 49 номера 400 сом кхадж бенаб.
Таблица тIа белгалдаьд ткъаь туман облигацешта дена кхажамаш.
Итт туман облигацех бенача кхажах ах хьалу.
Бенача кхажа юкъе ба облигаце мах а.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-а ГОСТРУДСБЕРКАССАЙИ ГОСКРЕДИТЕИ УПРАВЛЕНИ.

„ЮВЕЛИРТОРГА“

тIадилла сахьаташ дохк

Пхьарсах доахкаду а, киса леладу а, цIагIа истолаш тIа лоаттаду а тайп-тIипара сахьаташ ахчанна-ха а юллаш тIадилла дохкилга дIадоладаьд «Ювелирторга» № 13 йолча магазино.

Ахчанна ха а йилле сахьаташ эца шоашта тха магазинера

Магазина адрес: Грозный, Проспект Революци, 26, «Ювелирторга» магазин.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал ««Поезда тIара саг». Долалу — 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10. ЗIамига зал № 1—«Поезда тIара саг». Долалу — 8.30, 10.30, 12.30, 1.30, 3.30, 5.30, 8.30, 10.30. ЗIамига зал № 2 — «Поезда тIара саг». Долалу — 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9. ЗIамига зал № 3 — «Халхари хьехархо». (2 сер. цхьана). Долалу — 9.15, 11.15, 2.40, 5.15, 8.15. 12-ча октябре денз 4 зале «Поэта кхел».

«Родина» яхача кинотеатре

Iан зал — берий сеанс — «Сампо». Долалу — 9.00; «Поезда тIара саг». Долалу — 10.45, 12.30, 2.15, 5.45, 7.30, 9.15; Аккан зал — «Поезда тIара саг». Долалу — 6.30, 8.30.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23. ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехкокхама секретара — 2-25-72; корректорске — 2-30-91; партийни вахарен экономикан отделий — 2-25-72;

СФ02368 1918 шерарча 11-ча августан цIерагIа болх типографе. Нохч-ГIалгIай АССР. г. Грозный, Революци проспект, 30/3. Заказ № 6207.